

Літаратура і Мастацтва

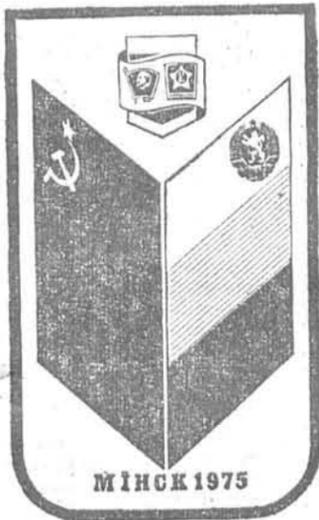
ВЫДАЕЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 40 (2774)

Пятніца, 3 кастрычніка 1975 г.

Цана 8 кап.

У нашай рэспубліцы працягваецца III фестываль дружбы савецкай і балгарскай моладзі.

Сустрэчы дэлегатаў фестывалю, ганаровых гасцей свята юнацтва дзвюх краін на прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах, у навучальных установах выліваюцца ў хваляючую дэманстрацыю брацтва народаў Савецкага Саюза і Балгарыі, з'яўляюцца яркім прыкладам маналітнага адзінства сацыялістычнай садружнасці, ажыццяўлення прынцыпаў сацыялістычнага інтэрнацыяналізму.

Матэрыялы аб фестывалю дружбы чытайце на 4, 5, 9 старонках.

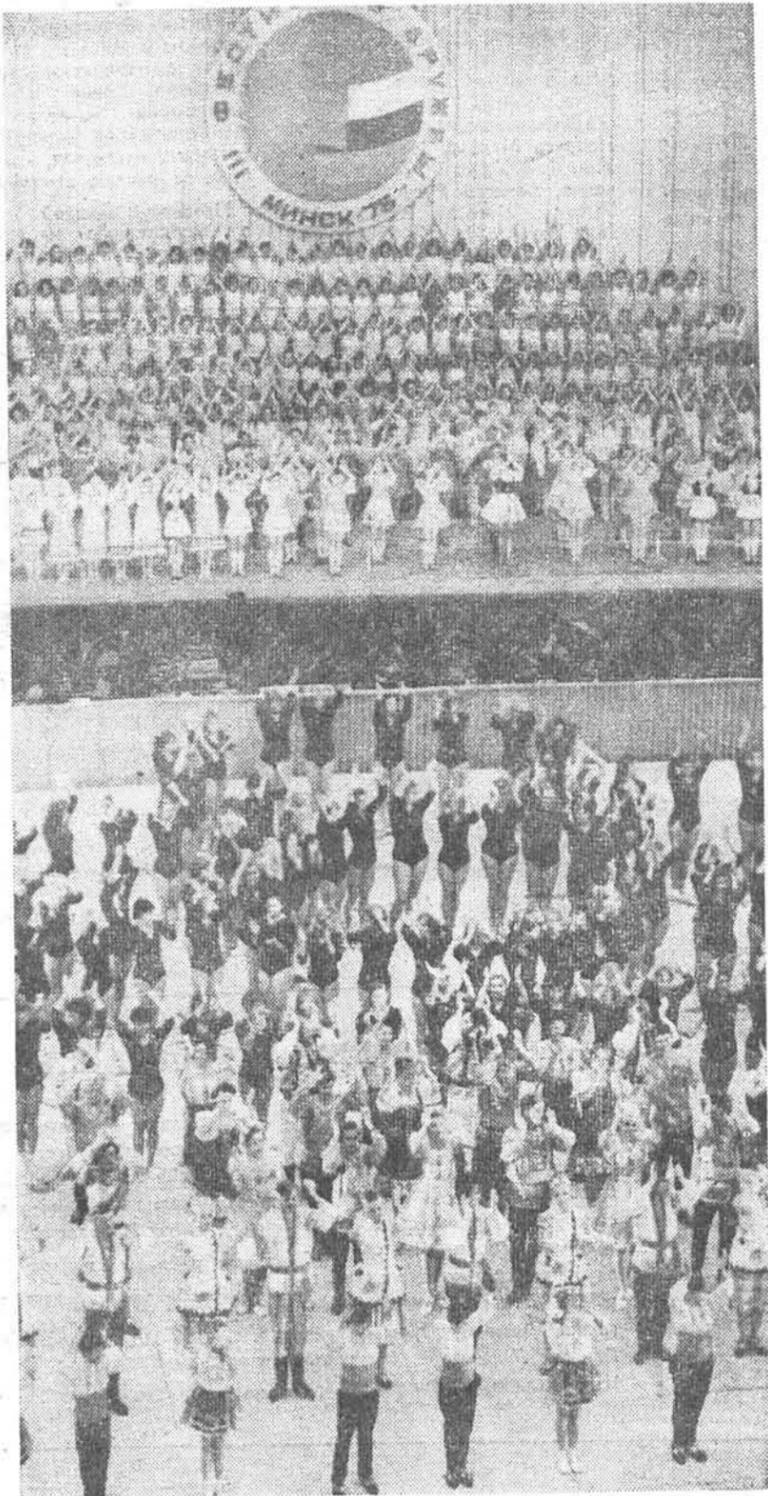
Велічна гучыць «Гімн дэмакратычнай моладзі».

У Хатыні адбыўся мітынг-рэквіем савецкай і балгарскай моладзі, прысвечаны памяці ахвяр фашызму.

Двойчы Герой Савецкага Саюза, лётчык-касманавіт П. І. Клімук з удзельнікамі фестывалю.

Дэлегаты і госці фестывалю наведалі музей Вялікай Айчыннай вайны.

Фота Р. НОВКАВА і Ул. КРУКА.

VI пленум праўлення Саюза пісьменнікаў СССР

25 верасня г. г. адбыўся чарговы, VI пленум праўлення Саюза пісьменнікаў СССР.

Пленум абмеркаваў пытанне «Аб удзеле пісьменніцкіх арганізацый у падрыхтоўцы да XXV з'езда КПСС і аб скліканні VI з'езда пісьменнікаў СССР».

У прынятай пастанове адзначаецца, што з кожным годам мацее непарыўная сувязь саветскай шматнацыянальнай літаратуры са справамі партыі і народа, якія паспяхова будуць камунізм. Удзельнікі пленума заклікалі ўсе пісьменніцкія арганізацыі краіны сустрэць XXV з'езд ленинскай Камуністычнай партыі новымі высокамастацкімі творами, дастойнымі нашай гераічнай эпохі, пастаянна павышаць ідэяна-тэарэтычны ўзровень і прафесіянальнае майстэрства, выходзячы высокую адказнасць за сваю працу перад грамадствам, сродкамі мастацтва раскрываць сілу і прыгажосць камуністычных ідэалаў, ствараць яркія вобразы галоўнага героя нашай жыцця — саветскага чалавека.

Пленум прыняў рашэнне склікаць чарговы, VI з'езд пісьменнікаў СССР у чэрвені 1976 года.

Пленум разгледзеў таксама пытанне «Аб міжнародных літаратурных сувязях Саюза пісьменнікаў СССР у святле знешнепалітычнага курса КПСС». З дакладам выступіў першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў СССР Г. Маркаў. У спрэчках выступілі В. Кажэўнікаў, І. Касумаў, Д. Паўлычка, А. Шасцінскі, К. Яшэн, С. Баруздын, І. Нанешвілі, Б. Панкін, Б. Палявой.

Удзельнікі пленума ад імя ўсіх саветскіх літаратараў прынялі рэзалюцыю, у якой гнейна асуджаюцца дзеянні фашыскай хунты ў Чылі супраць патрыятычных і прагрэсіўных сіл, што выступаюць за свабоду і незалежнасць сваёй радзімы.

На пленуме былі таксама разгледжаны арганізацыйныя пытанні.

Сакратарам праўлення Саюза пісьменнікаў СССР абраны першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Азербайджанскай ССР І. Касумаў, першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Латвійскай ССР Г. Прыеда, першы сакратар праўлення Маскоўскай пісьменніцкай арганізацыі С. Смірноў.

Старшынствавалі на пленуме сакратары праўлення СП СССР А. Чакоўскі і В. Озераў.

У рабоце пленума прынялі ўдзел загадчык аддзела культуры ЦК КПСС В. Ф. Шаўра, намеснік загадчыка аддзела культуры ЦК КПСС А. А. Бяляў, загадчыкі сектараў ЦК КПСС К. М. Далгоў, Г. С. Аганай, Г. В. Шумейка, старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў СССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю Б. І. Стукалін, намеснік начальніка Галоўнага палітычнага ўпраўлення Саветскай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту генерал-лейтэнант А. Г. Шалепін, адказны сакратар Саветскага камітэта абароны міру М. І. Котаў.

НА ПРАФСАЮЗНАЙ КАНФЕРЭНЦЫ

Адбылася справаздачна-неравыбарчая прафсаюзная канферэнцыя СН БССР. З дакладам аб рабоце мясцовага Саюза пісьменнікаў выступіў яго старшыня В. Дайліда. На канферэнцыі быў таксама зачытаны акт развіццёвай камісіі.

Думкамі аб рабоце пісьменніцкай прафсаюзнай арганізацыі падзяліліся сакратар партбюро А. Кулакоўскі, А. Махнач, С. Шумкевіч, Э. Шапарова і іншыя. На канферэнцыі выступіў адказны сакратар Мінскага абкома прафсаюза работнікаў культуры Ц. Барташэвіч.

Работа мясцовага СН БССР прызнава здэвальнуючай. Прынята рэзольцыя рэзалюцыя, паказаная на цяжкіх працы прафсаюзнай арганізацыі.

У склад новага мясцовага абраны У. Анісковіч, М. Арочка, П. Бабло, А. Гардзіцкі, І. Данская, Н. Зуб, Е. Краўчанка, А. Сараціна, Э. Шапарова і В. Якавенка. У склад развіццёвай камісіі — Э. Банько, М. Замсці Г. Чухноўская.

На наступнай мясцовай старшыня і яго выбраны А. Гардзіцкі, намеснікам — В. Якавенка.

Па выніках усесаюзнага фестывалю

Калегія Міністэрства культуры СССР падвела вынікі Усесаюзнага фестывалю спектакляў на ваенна-патрыятычную тэму, прысвечанага 30-годдзю з Дня Перамогі саветскага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Рашэннем журы фестывалю сярод лепшых твораў сцэнічнага мастацтва краіны названы спектаклі — Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы «Апошні нанд» паводле п'есы В. Быкава ў рэжысуры В. Раеўскага (Дыплом першай ступені) і «Скажы сваё імя, салдат» па п'есе А. Вярцінскага ў Дзяржаўным тэатры лялек БССР у рэжысуры заслужанага артыста БССР А. Лялюскага (Дыплом другой ступені).

Работа мясцовага СН БССР прызнава здэвальнуючай. Прынята рэзольцыя рэзалюцыя, паказаная на цяжкіх працы прафсаюзнай арганізацыі.

Нарада ў Сафіі

У верасні ў сталіцы народнай Балгарыі — Сафіі праходзіла другая сустрэча міраўнікоў літаратурных газет сацыялістычных краін. У гэтай сустрэчы ўдзельнічалі прадстаўнікі Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Кубы, Манголіі, Польшчы, Румыніі, СССР, ЧССР.

Сустрэчу адкрыў галоўны сакратар Саюза балгарскіх пісьменнікаў Слаў Хрыста Караславаў. Вялікі і змястоўны даклад «Літаратурныя газеты і некаторыя сучасныя літаратурныя і грамадскія праблемы» зрабіў галоўны рэдактар газеты «Літаратурны фронт» прафесар Яфрэмі Каранфілаў (Балгарыя).

У спрэчках выступілі першы намеснік галоўнага рэдактара «Літаратурнай газеты» В. Сы-

раномскі (СССР), галоўны рэдактар штодзённіка «Літаратура» Е. Путрамент (Польшча), галоўны рэдактар «Утга захоіл урлаг» С. Эрдэнэ (Манголія), галоўны рэдактар «Зонтаг» Б. фон-Нюгелыген (ГДР), намеснік галоўнага рэдактара «Ромынія літарарэ» Г. Дзімісіану (Румынія), галоўны рэдактар «Літарарні» месічніка О. Рафай (ЧССР), галоўны рэдактар «Літаратурной России» Ю. Грыбў (СССР), галоўны рэдактар «Элетэз ірадалом» М. Іванавіч (Венгрыя), галоўны рэдактар «Славенскі погляд» У. Райсел (ЧССР), галоўны рэдактар «Гасета дэ Куба» Л. Марэ (Куба), галоўны рэдактар «Узбенскі маданці» Л. Каюмаў (СССР), галоўны рэдактар штодзённіка «Культура» Д. Гарадынскі (Польшча), галоўны рэдактар беларускай газеты «Літаратура і мастацтва» Х. Жычка (СССР), галоўны рэдактар «Жычэ літэрацыя» У. Махзен (Польшча), галоўны рэдактар «Уніён» О. Фернандэс (Куба).

Дакладчыкі і выступаючыя ў спрэчках расказвалі аб вопыце работы сваіх органаў друку, абмяркоўвалі праблемы непарыўнай сувязі літаратуры і мастацтва з задачамі сацыялістычнага будаўніцтва, ідэалагічнай барацьбы, камуністычнага выхавання. Шмат увагі было нададзена ўмацаванню ўзаемных кантактаў і сувязей, усямернаму развіццю супрацоўніцтва, адлюстраванню на старонках газет набагацейшага вопыту сацыялістычнай літаратуры.

Удзельнікі сафійскай сустрэчы былі прыняты загадчыкам аддзела мастацтва і культуры ЦК БНП таварышам П. Мацэвым.

У СУЛАДЗІ З ЧАСАМ

СПРАВАЗДАЧНА-ВЫБАРЧЫ СХОД ПАРТАРГАНІЗАЦЫІ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

над фанымскай Германіяй, часопіс падрукаваў шэраг цінных твораў аб неўміручым подзвігу саветскага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

У партфелі рэдакцыі ёсць шэраг змястоўных твораў і аб нашым сучасніку. У прыватнасці, такіх пісьменнікаў, як Я. Брыль, Я. Сінікоў, В. Вітка, А. Макаўнак, А. Пятрашэвіч і інш.

Прамоўца спыніўся на пытаннях літаратурнай якасці твораў некаторых аўтараў, падкрэсліўшы, што менавіта якасць навінна з'яўляецца галоўным крытэрыем кожнай кнігі.

— Дакладчык напярэй нас, — сказаў у сваім выступленні Х. Жычка, — што ў штодзённіку «Літаратура і мастацтва» недастаткова крытычных матэрыялаў. Заўвага слушная, але бяда ў тым, што і нашы крытычныя выступленні часам сустракаюцца не зусім прызна. Бывае, што нам па многа месяцаў даводзіцца чакаць рэагавання.

М. Татур расказаў аб удзеле многіх пісьменнікаў-камуністаў у прапагандзе мастацкай літаратуры. Разам з тым, ён прызнаў справядлівае крытычны ў адрас бюро прапаганды, паведаміў, якія захады будуць прыняты, каб выправіць недахопы.

— Кожны пісьменнік, які выступае перад чытачамі,

з'яўляецца наўпрямом усёй нашай літаратуры і павінен усведамляць вялікую адказнасць, якую бярэ на сябе, — сказаў у сваім выступленні У. Мязьвіч.

Ён падкрэсліў, што не ўсе літаратары памятаюць аб гэтым. Некаторыя выступленні, арганізаваныя на пудзёках бюро прапаганды, сорамна слухаць.

— Можа адразу скаваць — зробленае нашай літаратурай за апошнія пяцігоддзі — адзначыў у сваім выступленні І. Шамякін, — выклікае навуццё гонару. У нас з'явіліся выдатныя творы, якія знайшлі шырокае прызнанне чытача. Але супакойвацца на дасягнутым, вядома, нельга. У нас яшчэ мала твораў на сучасную праблематыку.

Прамоўца спыніўся на праблемах літаратурнага жыцця ў рэспубліцы, задачка, якія стаяць перад пісьменніцкай арганізацыяй.

У спрэчках выступілі таксама С. Шумкевіч, А. Шаўра, Э. Валасевіч.

Сход абраў новае партыйнае бюро ў складзе А. Асіпенкі, Г. Бураўкіна, А. Гардзіцкага, М. Калачынскага, М. Кругавых, Я. Кучара, А. Кулакоўскага, Н. Нірэні, А. Макаўнак, А. Савіцкага, Б. Сачанкі, М. Танна, П. Панчанкі, І. Шамякіна.

Сакратаром партбюро раны А. Кулакоўскі. Намеснікам сакратара — Б. Сачанка, Я. Кучар, М. Кругавых.

У ЦЭНТРЫ УВАГІ—ПРАПАГАНДА ЛІТАРАТУРЫ

На чарговым пасяджэнні Прэзідыум праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі абмеркаваў работу бюро прапаганды мастацкай літаратуры. Інфармацыю аб выкананні напярэдніх рашэнняў Прэзідыума праўлення СП БССР, накіраваных на наліжэнне прапаганды твораў беларускай літаратуры і ўмацавання сувязі пісьменнікаў з чытачамі, зрабіў дырэктар бюро М. І. Татур.

У спрэчках выступілі пісьменнікі Янка Брыль, Васіль Вітка, Мікола Гродзеў, Аляксей Кулакоўскі, Павел Кавалеў, Пётрусь Макаль, Іван Мележ, Уладзімір Мязьвіч, Пітэр Панчанка, Аляксей Русіні, Аляксей Рыбак, Мікола Хведаровіч, Іван Чырынаў, якія ўсебакова і глыбока прааналізавалі задачы і праблемы прапаганды мастацкай літаратуры сярод сельскай і мікра-раённай публікі. Многія з іх зрабілі шэраг крытычных заўваг у адрас бюро, якое не знойска прыцягнуць шырокае кола пісьменнікаў да ўдзелу ў літаратурных сустрэчах, слаба есць за якасцю выступленняў.

Прэзідыум прыняў пастанову, накіраваную на сур'ёзнае наліжэнне прапаганды мастацкай літаратуры.

Мінск расце, Мінск будзецца. На гэтым здымку вы бачыце мікрараён «Зялёны Луг-2». Фота І. ПАУЛІАВА.

ЗА ПОСПЕХІ У ТВОРЧАСЦІ

Прэзідыум Беларускага рэспубліканскага савета прафсаюзаў за вялікія творчыя поспехі і актыўны ўдзел у абслугоўванні працоўных агітацыйнымі канцэртамі і спектаклямі прысвоіў калектыў агітацыйна-мастацкай брыгады «Цаглінка» Дома культуры ордэна Леніна Мінскага будтрэста № 3 званне народнага.

«Цаглінка» — часты госць на будаўнічых пляцоўках, у рабф-тэхвучылішчах і парках. Ён апа-ладзіраваў працоўнікі калгасаў і саўгасаў, а таксама жыхары раённых цэнтраў Мінскай вобласці. Калектыў пабы-ваў у Селігорску, Гродна, Брэ-сце, Вільнюсе, Рызе, выступаў па Беларускаму тэлебачанню.

Уручэнне ордэна Дружбы народаў Акадэміі навук Беларускай ССР.

Фота Л. БАРЫСАВА.

Навукі магутныя крылы

Урачыстая сесія агульнага сходу Акадэміі навук БССР, прысвечаная ўручэнню АН Беларускай ордэна Дружбы народаў, адбылася 1 кастрычніка ў Мінску. У ёй удзельнічалі тавары-

шы А. П. Акейнаў, Ц. Я. Кісель, А. Т. Кузьмін, У. Ф. Міцкевіч, А. А. Смірноў, Ф. А. Сурганцаў, В. С. Шавілаўка, вядомыя вучоныя, прадстаўнікі партыйных і савецкіх органаў, не-

радавікі і паватары вытворчасці, дзеячы літаратуры і мастацтва рэспублікі.

На сесіі выступіў старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. А. Сурганцаў. Ён ад-

значыў, што цяпер, калі навука стала рашаючым фактарам росту прадукцыйных сіл, савецкія вучоныя робяць усё ўзрастанне ўплыў на паскарэнне тэмпаў тэхнічнага прагрэсу, развіццё эканомікі і ўзбагачэнне духоўнага жыцця краіны, фарміраванне марксісцка-ленінскага светапогляду працоўных.

Беларускі народ, падкрэсліў Ф. А. Сурганцаў, поўны глыбокай падзякі вялікаму рускаму народу, яго вучоным, Акадэміі навук Саюза ССР і акадэміям саюзных рэспублік за сапраўды неацэнную брацкую дапамогу ў стварэнні і умацаванні першых навуковых цэнтраў рэспублікі, у адроджэнні навуковай базы і аднаўленні навуковага патэнцыялу пасля вайны, за пачырвы абмен дасягненнямі і вопытам даследчай работы ў цяперашні час.

Беларусь, дзе да рэвалюцыі 80 працэнтаў насельніцтва было неписьменным, дзе не было ніводнай вышэйшай навучальнай установы, цяпер стала буйным навуковым цэнтрам краіны ў многіх галінах навукі і тэхнікі. Сёння ў складзе Акадэміі навук БССР 32 навукова-даследчыя ўстановы, у якіх працуе каля 13 тысяч навуковых супрацоўнікаў. Тут сфарміраваліся

аўтарытэтных школы ў галінах спектраскапіі і люмінесценцыі, дыферэнцыйных ураўненняў, вылічальнай тэхнікі, неіаіафізікі, ядзернай энергетыкі, генетыкі, фізіялогіі вышэйшай нервовай дзейнасці і іншых.

Ф. А. Сурганцаў зачытаў Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР аб узнагароджанні Акадэміі навук БССР ордэнам Дружбы народаў і над гарачымі апладысментамі прысутных прымаваў ордэн да сцяга калектыву.

З дакладам па ўрачыстай сесіі выступіў прэзідэнт Акадэміі навук БССР, член-карэспандэнт АН БССР М. А. Барысевіч.

Сардэчна павіншаваў беларускіх вучоных з высокай узнагародай і пажадаў ім новых творчых дасягненняў член прэзідыума АН ССР, лаўрэат Ленінскай і Нобелеўскай прэміі, Герой Сацыялістычнай Працы акадэмік Н. Г. Басаў.

Удзельнікі сесіі з вялікім удзімам прынялі прывітанне імям Цэнтральнаму Камітэту КПСС, Прэзідыуму Вярхоўнага Савета ССР і Савету Міністраў ССР.

БЕЛТА.

У Міністэрстве культуры БССР

будуцца вечары працоўнай славы, сустрэчы са знатнымі людзьмі піяцігодкі. З верасня гэтага года паўсюдна праводзіцца творчыя справаздачы-сустрэчы калектываў тэатраў, канцэртных арганізацый, навучальных устаноў, мастацкай самадзейнас-

тэатральнага мастацтва «Тэатр і сучаснасць», рэспубліканскага Тыдня музыкі для дзяцей і юнацтва пад дэвізам «Над Радзімай нашай сонца зле» і інш.

Планам прадугледжваецца таксама экспанаванне ў Палацы мастацтваў Рэспубліканскай мастацкай выстаўкі насустрэч XXV з'езду КПСС і XXVIII з'езду КПБ з новых твораў, выкананых на дзяржаўнаму, якія адлюстроўвалі б поспехі працоўных рэспублікі ў гады 9-й пяцігодкі.

Міністэрства культуры БССР падкрэслівае важнасць

тэатра імя Ленінскага камсамола Беларускай. За восем месяцаў гэтага года калектывам тэатра паказана 337 спектакляў, у тым ліку 106 — на вёсцы.

Горача адгукнуўшыся на пастанову ЦК КПСС «Аб сацыялістычным спаборніцтве за дастойную сустрэчу XXV з'езду КПСС», калектывы Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР і Брэсцкага абласнога драматычнага тэатра прынялі дадатковыя сацыялістычныя абавязальствы. Яны лічаць адной з важнейшых сваіх задач няўхільнае павышэнне ідэйна-мастацкай якасці рэпертуару, забеспячэнне падрыхтоўкі новых цікавых работ, якія садзейнічаюць фарміраванню

свога драматычнага тэатра імя Ленінскага камсамола Беларускай распрацаваў шэраг дадатковых мерапрыемстваў, якія накіраваны на паліпаўненне тэатральнага абслугоўвання працоўных вобласці.

У гонар партыйных з'ездаў калектывы тэатра абавязуюцца арганізаваць шырокі паказ лепшых спектакляў цыцпераніяга рэпертуару, у лістападзе «выкаціць» п'яні 1975 года на выпуску спектакляў, на высокім ідэйна-мастацкім узроўні ажыццявіўшы пастаноўкі п'ес «Прад'яцце пропуск» Я. Шабана і «Энергічныя людзі» В. Шуншына.

Калектывы тэатра абавязуюцца сістэматычна праводзіць «Дні тэатра» ў раённых цэнтрах вобласці, сустрэчацца з калектывамі прамысловых прадпрыемстваў, калгасаў, саўгасаў, навучальных устаноў, з воінамі Савецкай Арміі, за тэатральны сезон правесці не менш як 25 творчых сустрэч і канферэнцый.

Для перамогаў сацыялістычнага спаборніцтва працаўнікоў сельскай гаспадаркі вобласці і для воінаў Савецкай Арміі калектывы тэатра плануе даць шэраг спецыяльных спектакляў, сыграць адзін спектакль з перадачай збору ад яго ў Фонд міру і адзін спектакль з перадачай збору у фонд пяцігодкі.

Побач з шырокай практычнай дапамогай народным тэатрам, вядучым драмалектывам вобласці ў падрыхтоўцы да Усеаюзнага фестывалю самадзейнай мастацкай творчасці працоўных, калектывы тэатра бярэ шэфства над драматычным гуртком саўгаса «Мухавец» Брэсцкага раёна.

Калектывы абодвух тэатраў звяртаюцца да ўсіх работнікаў культуры і мастацтва рэспублікі з заклікам шырока разгарнуць сацыялістычнае спаборніцтва напярэдні партыйных з'ездаў, накіраваць усё сваё намаганне на далейшае павышэнне ролі ўстаноў культуры і мастацтва ў ідэйна-палітычным і эстэтычным выхаванні працоўных.

Калегія Міністэрства культуры БССР заклікае ўсе ўстановы мастацтваў рэспублікі актывна падтрымаць гэты зварот тэатраў і прыняць дадатковыя сацыялістычныя абавязальствы па дастойнай сустрэчы XXV з'езду КПСС і XXVIII з'езду КПБ.

На чарговым пасяджэнні Калегіі Міністэрства культуры БССР былі разгледжаны і ўхвалены асноўныя мерапрыемствы Міністэрства культуры па падрыхтоўцы да XXV з'езду КПСС і XXVIII з'езду КПБ Беларускай, а таксама дадатковыя сацыялістычныя абавязальствы калектываў Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага і Брэсцкага абласнога драматычнага тэатра імя Ленінскага камсамола Беларускай па дастойнай сустрэчы XXV з'езду КПСС і XXVIII з'езду КПБ.

П РАЦЯГВАЮЧЫ і развіваючы слаўную традыцыю савецкага народа — сустрэчаў з'ездаў роднай Камуністычнай партыі новымі працоўнымі поспехамі — работнікі ўстаноў культуры і мастацтва рэспублікі напроўваюць усё свае сілы на далейшае ўмацаванне камуністычнага выхавання працоўных, на павышэнне ідэйна-мастацкага ўзроўню рэпертуару творчых калектываў, удасканаленне сістэмы культурнага абслугоўвання насельніцтва.

Міністэрства культуры БССР лічыць неабходным у мэтах далейшага павышэння ролі ўстаноў культуры і мастацтва ў мабілізацыі працоўных на дастойную сустрэчу XXV з'езду КПСС і XXVIII з'езду КПБ Беларускай ажыццявіць шэраг важных мерапрыемстваў, і, у першую чаргу, забяспечыць сродкамі культуры і мастацтва актывную прапаганду вынікаў дзевятай пяцігодкі, разгортванне сацыялістычнага спаборніцтва працоўных у гонар XXV з'езду КПСС і XXVIII з'езду Кампартыі Беларускай.

З гэтай мэтай планам мерапрыемстваў прадугледжваецца арганізаваць і правесці цыклы лекцый, кіналекторыяў, тэматычных вечараў, вусных часопісаў, якія б раскрывалі дасягненні працоўных рэспублікі і краіны, вытворчых калектываў па ажыццяўленню рашэнняў XXIV з'езду КПСС, паказвалі поспехі ў выкананні і перавыкананні планаў дзевятай пяцігодкі і сацыялістычных абавязальстваў па дастойнай сустрэчы XXV з'езду КПСС. У культурна-асветных установах ад-

«ці асобных выканаўцаў майстроў мастацтваў з працоўнымі горада і вёскі, студэнтамі, навучэнцамі, воінамі Савецкай Арміі.

Важнае месца ў плане асноўных мерапрыемстваў адводзіцца падрыхтоўцы ўрачыстага канцэрта для дэлегатаў і гасцей XXVIII з'езду КП Беларускай і канцэртнага пумара для канцэрта дэлегатам XXV з'езду КПСС.

Адпаведная ўвага надаецца выкананню дагавораў са саюзніцкай тэатраў, канцэртных арганізацый з прадпрыемствамі, калгасамі, саўгасамі, устаноў і навуковымі ўстановамі, далейшаму ўмацаванню гэтых творчых сувязей.

Прадугледжваецца ў 1975—1976 гг. правесці закрыты конкурс на лепшую п'есу аб рабочым класе, калгасным сялянстве, сацыялістычным інтэрнацыяналізме: рэспубліканскі конкурс музыкантаў-выканаўцаў; агляд харавых і аркестравых калектываў навучальных устаноў, прысвечаны XXV з'езду КПСС.

У плане асноўных мерапрыемстваў падкрэсліваецца важнасць правядзення на высокім ідэйна-творчым узроўні Усеаюзнага фестывалю «Беларуская музычная восень», чацвёртай дэкады

звароту калектыву Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага, Брэсцкага абласнога драматычнага тэатра імя ЛКСМБ да ўсіх работнікаў культуры рэспублікі аб дадатковых сацыялістычных абавязальствах па дастойнай сустрэчы XXV з'езду КПСС і XXVIII з'езду КПБ.

Як сведчыць адпаведная пастанова Калегіі Міністэрства культуры БССР і Прэзідыума Беларускага рэспубліканскага камітэта прафсаюза работнікаў культуры, калектывы драматычнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага і Брэсцкага абласнога драматычнага тэатра імя Ленінскага камсамола Беларускай пасляхова выконваюць сацыялістычныя абавязальствы, узятыя на 1975 год. Так, за восем месяцаў гэтага года Дзяржаўным рускім драматычным тэатрам імя М. Горкага паказана 320 спектакляў, у тым ліку на вёсцы — 76. Летнія гастролі праведзены на высокім вытворча-творчым узроўні, паспяхова рэалізавана дагавор аб сацыялістычнай садружнасці з калектывам Мінскага камвольнага камбіната. Традыцыйнымі і плённымі сталі сустрэчы калектыву тэатра з працаўнікамі в. Салігорска.

Добрыя паказчыкі мае і Брэсцкі абласны драматычны

камуністычнага светапогляду, развіццю працоўнай і грамадскай актывнасці.

Калектывы Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра вырашыў прысвяціць маючым адбыцца XXV з'езду КПСС і XXVIII з'езду КПБ два новых спектаклі: «З жыцця дзелявой жанчыны» А. Грэбнева, «Адыходзячы, азірніся» Э. Валадарскага. Калектывы абавязуюцца таксама арганізаваць прысвечаны партыйным з'ездам Тыдзень паказу найбольш маштабных высокамастацкіх спектакляў.

Вялікая ўвага надаецца ў абавязальствах умацаванню сувязей тэатра з рабочымі, сельскімі працаўнікамі, вучнёўскай моладдзю рэспублікі. Калектывы тэатра плануе арганізаваць у падшэфным саўгасе «Ждановічы» Мінскага раёна спадарожнік тэатра, каб раз у месяц паказваць у ім побач з новымі спектаклямі лепшыя работы бягучага рэпертуару. Пастаянна будучь праводзіцца таксама «Дні тэатра» ў Жодзіна і Салігорску. Пры Палацы культуры камвольнага камбіната мяркуецца арганізаваць лекторый тэатральнага мастацтва з правядзеннем творчых сустрэч і канферэнцый. Усяго ў новым тэатральным сезоне калектывам тэатра будзе праведзена 30 творчых сустрэч і канферэнцый глядачоў.

Калектывы Брэсцкага аблас-

ШЫРЫЦЦА СПАБОРНІЦТВА

ВАМ, МАЛАДЫМ, НАСЛЕДНИКАМ ВЯЛІКІХ ЗАВАЁУ ПРАЦОЎНЫХ, ВЫПАЎ ВЯЛІКІ ГОНАР І АДКАЗНАСЦЬ — ПРАДАЎЖАЦЬ СПРАВУ БАЦЬКОУ, ІХ СЛАЎНЫЯ РЭВАЛЮЦЫЙНЫЯ, БАЯВЫЯ І ПРАЦОЎНЫЯ ТРАДЫЦЫІ, ПРАДАЎЖАЦЬ НАШЫ НАМАГАННІ ПА ўМАЦАВАННЮ МІРУ І БЯСПЕКІ НАРОДАЎ.

Л. І. БРЭЖНЕЎ.

(З прывітання ўдзельнікам III фестывалю дружбы савецкай і балгарскай моладзі).

АДЗІНЫ ЛЁС

Г. Канстанцінаў, М. Гуціё, А. Юрэнеў. Яны выказалі свае думкі адносна асобных праблем літаратуры.

На сустрэчы прысутнічалі А. Грачанікаў, Ул. Гвіламёдаў, А. Гардзіці, В. Дайліда, А. Мажэйка, В. Нікіфаровіч, Л. Прошча, Б. Сачанка, С. Шушкевіч, М. Тычы-

ФЕСТИВАЛЬНАЯ МАЗАІКА

У Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя У. І. Леніна ў гэтыя дні працуе выстаўка кніг маладзёжных выдавецтваў СССР і народнай Балгарыі. На ёй прадстаўлена амаль 700 выданняў, якія грунтоўна і шматбакова асвятляюць жыццё моладзі дзвюх братніх краін, паказваюць яе ўдзел у ажыццяўленні планаў партыі. У экспазіцыі выстаўлены таксама кнігі, выдадзеныя ў нашай рэспубліцы. Тут жа экспануюцца лепшыя ўзоры палітычнага плаката СССР і НРБ.

гучалі на ўрачыстым адкрыцці III фестывалю ў Мінскім Палацы спорту.

Цёпла і радушна сустракалі дэлегатаў і ганаровых гасцей фестывалю воіны адной з часцей Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі. Яны пазнаёмілі гасцей з воінскай службай, жыццём і адпачынкам воінаў, паказалі канцэрт мастацкай самадзейнасці.

Выдавецтва «Молодая гвардия» выпусціла да фестывалю кнігу «Вясёлка дружбы. Палітычная кампазіцыя». Яе аўтары Уладзімір Фірсаў і Генадзь Серабракоў. Кніга прысвечана слаўным справам Ленінскага і Дзімітроўскага камсамола, непарушнай дружбе СССР і роднай Балгарыі. Аўтары рэказваюць і пра гераічную зямлю Савецкай Беларусі, на якой праходзіць III фестываль дружбы.

Ганаровы гасць фестывалю лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола вядомы беларускі кампазітар Ігар Лучанок спецыяльна да сустрэчы савецкіх і балгарскіх сяброў напісаў дзве новыя песні. Адна — на словы У. Фірсава «Из веков в веков» («З вякоў у вякі»). Словы другой напісаў Ю. Рыбчынскі і называецца яна «Дружба». Абедзве песні ўпершыню пра-

МАЦНЕЮЦЬ СУВЯЗІ

З кожным годам нашыраюцца сувязі паміж беларускай і балгарскай сацыялістычнымі літаратурамі. Узаемныя пераклады мастацкіх твораў, творчыя сустрэчы пісьменнікаў рэспублік сталі ўжо добрай традыцыяй.

І зось зноў, у дні III фестывалю дружбы савецкай і балгарскай моладзі ў Мінску, сустрэліся пісьменнікі двух братніх народаў. Дарэчы сяброў прымалі ў Палацы мастацтваў. Сярод гасцей балгарскія пісьменнікі Э. Эўцімаў, Л. Эленкаў, Г. Канстанцінаў, М. Башава, С. Ігаў, М. Заякаў, Д. Ярымаў, П. Парыжкаў, А. Шурбанаў, І. Барыславаў, З. Іваноў, В. Геранціёў, Л. Харманджыева, прадстаўнікі македonsкай пісьменніцкай арганізацыі.

У атмасферы сардэчнасці і ўзаемнай зацікаўленасці на чарговым пасяджэнні савецка-балгарскага клуба моладой творчай інтэлігенцыі адбылася гутарка аб тэндэнцыях развіцця савецкай і балгарскай літаратуры.

Пасяджэнне адкрыў уступным словам народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін. Расказаўшы аб поспехах беларускіх літаратараў, іх намаганнях ярка паказаць у сваіх творах гераічны вобраз сучасніка, ён адзначыў, што ў рэспубліцы добра ведаюць і ўважаюць чытаюць кнігі балгарскіх класікаў і сучасных пісьменнікаў, у якіх адлюстравана гісторыя мужнага і працавітага народа, якія сцвярджаюць высокі маральны пафас і чысціню сацыялістычных ідэалаў.

Творы многіх вядомых балгарскіх празаікаў і паэтаў перакладзены на беларускую мову, усё часцей з'яўляюцца імёны сяброў на старонках нашых перыядычных выданняў. Цудоўна працавалі і балгарскія перакладчыкі, шырока пазнаёмілі сваёго чытача з творамі

беларускіх аўтараў. І гэта яшчэ раз пераправа сведчыць аб моцнай дружбе нашых літаратур, плённасці творчых кантактаў.

— Хай жа і гэтая сустрэча пісьменнікаў паслужыць высакароднай справе ўмацавання дружбы паміж нашымі народамі, нашымі сацыялістычнымі літаратурамі! — заканчвае сваю прамову Л. Шамякін.

З дакладам на тэму «Формы мастацкага ўвасаблення сучаснасці ў сацыялістычнай літаратуры» выступіў крытык, супрацоўнік часопіса «Молодая гвардия» **Юрый Селязнёў**. Ён прааналізаваў творчасць асобных рускіх паэтаў і празаікаў, выказаў у аднас некаторых з іх шэраг крытычных зауваг, звярнуўшы ўвагу на сур'ёзнасць і адказнасць тых задач, якія ставіць сучаснае жыццё перад кожным мастаком слова.

У дыскусіі прынялі ўдзел паэты, крытыкі, перакладчыкі **Светлазар Ігаў** ў сваім выступленні гаварыў аб моладой балгарскай паэзіі. Ён адзначыў, што сучасныя паэты, працягваючы слаўныя традыцыі балгарскай літаратуры, засяроджваюць сваю ўвагу на чалавека сённяшняга дня, імкнучыся зразумець гэтага новага чалавека, раскрыць яго ўнутраны свет. І гэта ім цудоўна ўдаецца, аб чым сведчыць творчасць такіх паэтаў, як Лучазар Эленкаў, Эўцім Эўцімаў і інш.

Уладзімір Анісковіч звярнуў увагу прысутных на тэму гераічнага і трагічнага ў літаратуры сацыялістычнага рэалізму, праілюстраваны свае высновы прыкладамі з твораў савецкіх і балгарскіх пісьменнікаў, у прыватнасці, Ніколы Вапцарава і Георгія Караславава.

У спрэчках па дакладу выступілі таксама В. Коўскі,

на, Я. Каршукі, беларускія мастакі.

У пераніжках паміж пасяджэннямі госці і гаспадары як бы працягвалі сяброўскую гутарку аб літаратуры, знаёміліся яшчэ бліжэй. Пётр Парыжкаў падарыў многім удзельнікам сустрэчы сваю новую кнігу, выданую на рускай мове ў Сафіі, «Братства камуністычнае» — расказ аб дружбе паміж Дзімітроўскім і Ленінскім камсамолам. Некалькі гадзін, адведзеных для літаратурнай дыскусіі, праляцелі непрыкметна. Сустрэча пакінула глыбокі след у душы кожнага ўдзельніка.

Сустрэча беларускіх і балгарскіх пісьменнікаў. НА ЗДЫМКУ (злева направа): Георгій Канстанцінаў, Захарый Іваноў, Анатоль Грачанікаў, Барыс Сачанка, Мірана Башава, Мікалай Заякаў, Барыслаў Геранціёў.

ВЕРШЫ ГАСЦЕЙ ФЕСТИВАЛЮ

Сярод гасцей III фестывалю дружбы савецкай і балгарскай моладзі, які праходзіць у Мінску, — вядомыя балгарскія паэты **Эўцім Эўцімаў**, дырэктар выдавецтва «Народна моладз», і **Лучазар Эленкаў**, галоўны рэдактар альманаха «Дружба» (выходзіць на дзюх мовах: у Сафіі — на балгарскай, у Маскве — на рускай).

Эўцім ЭЎЦІМАЎ

БАЛАДА ПРА ВЯСЕЛЛЕ АНТОНА

Антон Папоў, адзін з кіраўнікоў камуністычнага падполля Балгарыі, перад самым расстрэлам уступіў у турэмнай камеры ў грамадзянска шлюб са сваёй нявестай.

Вяселле пачынаецца, Антоне!

Смерць —
пасаджоны бацька-апаякун,
але сьпіне яна ў глухім сутонні
не жменяю цукерак —
жменяй куль;
не мельніцкім віном —
тваёю кроўю

напоўніць чары да краёў яна,
каб за балгарскага ільва здароўе
дружына ў сінім выпіла да дна.
Ты — і жывы і мёртвы.
У чорным смутку
каля цябе — нявеста і ўдава.
Цалуй журботную сваю галубіку.

І маці, што табе жыццё дала,
І дзень, што прыйдзе.
Хай дружына скача,
са стрэльбамі-трампетамі, харо.
Вось-вось ад жалю свечкі сыдуць
пшачам —
вясельна-белай дагараць зарой.

І застануцца сном нязбыўна-горкім
навек, навек —
дачушка і сыноч, —
каханне без калыскі і бразготкі,
пшчоты недаплечены вяноч.
Ды будуць помніць камяні тунеля,
як ты бяспрашна, горда смерць сустрэў.
Не, баязліўца не згуляць вяселля,
калі яго выводзяць на расстрэл!

ЯШЧЭ ПАІСІЙ ХОДЗІЦЬ СЯРОД НАС

«О, неразумны і жорданый! Дзеся
чаго саромішся ты называцца балга-
рынам!»
Паісій.
Паклонікі замежных этыкета,
чужацкіх гербаў і чужых імён!

Вінуйце нас,
кляймоце так і гэтак,
і шліце нам нянавісці праклён —
за нашу вернасць сцягу нашай волі,
за нашу лучнасць з роднаю зямлёй:
радзіўшыся балгарамі —
ніколі
не вырачамся мы крыві сваёй!

Прыпомніце: дзе сёння сцяг,
пашыты
з кашуль герояў змучанай зямлі —
той сцяг, што Леўскага вадзіў на бітвы,
каб ён здабыў бяспраца ў пятлі!
...А вы, што прагнеце напяць на плечы
ашмотак модны, куплены ў гасцях, —
якая з вашых трантаў затрапача
і нагадае нам балгарскі сцяг!

Не пазірайце ў сонечным разводдзі
на родны край вачамі крумкачоў —
яшчэ між нас Айцец Паісій ходзіць
і на балгарскасць працярае кроў!

АДНЫ ШЛЯХІ - ДАРОГІ

БРАЦКІЯ СУСТРЭЧЫ

У РЭСПУБЛІЦЫ працягваецца III фестываль дружбы савецкай і балгарскай моладзі. Сустрэчы, вечары выліваюцца ў яркую дэманстрацыю непарушанага братства савецкага і балгарскага народаў.

Член Палітбюро ЦК БКП, старшыня Усепароднага камітэта балгара-савецкай дружбы, лаўрэат міжнароднай Ленінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» Цола Драгойчава з групай удзельнікаў фестывалю наведвала Мінскі камвольны камбінат.

У ходзе прайшоўшай гутаркі, у якой прыняў удзел сакратар ЦК КПБ А. Т. Кузьмін, дырэктар камбіната П. І. Сакалоўскі раскажаў аб гісторыі прадпрыемства, вытворчых дасягненнях, паспяховым ажыццяўленні пяцігадовага плана сацыяльнага развіцця калектыву. Сакратар парткома камбіната М. С. Сенакосава падзялілася з балгарскімі сябрамі вопытам арганізатарскай работы па мабілізацыі працоўных на дастойную сустрэчу XXV з'езда КПСС, раскажала аб навітанай і эканамічнай вучобе працоўных.

Госці цікавіліся формамі шырока разгорнутага на камбінаце сацыялістычнага спаборніцтва, ходам тэхнічнай рэканструкцыі вытворчасці, асартымантам і якасцю прадукцыі, умовамі працы і быту рабочых.

Затым балгарскія госці зрабілі экскурсію на камбінат, набывалі ў ткацкім цэху № 2, дзе ў выніку праведзенай рэканструкцыі ў два разы ўзраста прадукцыйнасць, значна палепшыліся ўмовы працы. Яны азнаёміліся таксама з умовамі працы ў іншых цэхках, аглядзелі прафілакторый, Палац культуры камвольнага камбіната.

У атмасферы братства, дружбы і сардэчнасці праходзіць усе мерапрыемствы фестывалю ў абласных рэспубліках.

БРЭСТ. Над фортамі і руінамі Брэскай крэпасці развіваюцца чырвоныя сцягі. На Плошчы шырмліва сабралася больш чым 25 тысяч чалавек. Тут адбыўся мітынг дружбы савецкай і балгарскай моладзі. У ім прынялі ўдзел першы сакратар абкома КПБ У. А. Мікуліч, сакратар ЦК ВЛКСМ У. В. Грыгор'еў, сакратары ЦК ДКСМ Енча Москваў, Атанас Дзімітраў, першы сакратар ЦК ЛКСМБ В. І. Радомскі, члены дэлегацыі балгарскай моладзі, ветэраны вайны.

Выступіўшы на мітынг першы сакратар Брэскага гаркома партыі В. П. Самовіч, першы сакратар абкома камсамола Е. І. Макарыя, Герой Са-

вецкага Саюза Ф. В. Марозаў, прадзільнічца панчошнага камбіната В. Г. Шведэва жадалі ўдзельнікам фестывалю паспяховай работы, нікоўных сустрэч.

Першы сакратар ЦК Дзімітроўскага камуністычнага саюза моладзі Енча Москваў, выступаючы на мітынг, у прыватнасці, сказаў:

— Цяжка перадаць словамі тачушы, якія аханілі нас на зямлі легендарнай Брэскай крэпасці. Мы ў Балгарыі ніколі не забудзем, што імяна Савецкай Арміі, разграміўшы фашызм, прынесла свабоду нашай Радзіме, заняволенаму краінам Еўропы. Усе мы не толькі помнім, але і любім, будзем любіць века савецкіх людзей.

Над гукі ўрачыстай мелодыі ўдзельнікі фестывалю ўскладалі да пліт мемарыяла, дзе спачывае прах загінуўшых герояў абароны цытадэлі, гірлянды Славы. Прэсутыя на плошчы мінутай маўчання ўшанавалі памяць воінаў-герояў.

Цікава прайшоў семінар, на якім адбыўся абмен вопытам работы па ваенна-патрыятычнаму выхаванню моладзі, падрыхтоўцы дастойных абаронцаў заваяў сацыялізму.

Дэлегацыя балгарскай моладзі набывала ў Бярозаўскім, Пружанскім і Кобрыйскім раёнах, дзе азнаёмілася з работай райкомаў камсамола па ваенна-патрыятычнаму выхаванню моладзі.

Госці наведвалі памятныя месцы, звязаныя з гісторыяй Вялікай Айчыннай вайны.

ГРОДНА. Каля 700 чалавек прыняло ўдзел у вечары дружбы балгарскай і савецкай моладзі, які праходзіў у Палацы культуры хімікаў. З прамовамі выступілі загадчык аддзела ЦК Дзімітроўскага камуністычнага саюза моладзі Атанас Улахаў, ветэран Вялікай Айчыннай вайны, удзельнік вызвалення Балгарыі Г. Н. Бедаў і іншыя. Затым адбыўся канцэрт мастацкай самадзейнасці, у якім удзельнічаў вакальна-інструментальны ансамбль «Траяна» з горада Стара Загора.

Дэлегаты фестывалю прынялі ўдзел у семінары па тэму «Арганізацыйна-палітычную работу саюзаў моладзі — на ўзровень сучасных патрабаванняў КПСС і БКП». Адбыўся абмен вопытам, набытым камітэтам камсамола па развіццю ўнутрысаюзнай дэмакратыі, падрыхтоўцы і правядзенню сходаў і іншых пытаннях. З паведамлен-

нямі выступілі сакратары рада камітэтаў ЛКСМБ і Дзімітроўскага камуністычнага саюза моладзі.

МІНСК. Удзельнікі фестывалю разам з камсамоляцамі сталіцы правялі мітынг пратэсту ў сувязі з накараннем смерцю франкісцкімі ўладамі пяці іспанскіх патрыётаў. Прынята заява, у якой гасціна асуджаецца тэрор у Іспаніі.

У канферэнц-зале гасцініцы «Юбілейная» адбыўся семінар. Абмяркоўвалася тэма: «Эфектыўнасць грамадскай вытворчасці, навукова-тэхнічны прагрэс і моладзь. Камітэты камсамола — арганізатары масавага руху моладзі за дастойную сустрэчу XXV з'езда КПСС і XI з'езда БКП». З дакладамі выступілі загадчык аддзела ЦК Дзімітроўскага камуністычнага саюза моладзі Васіл Стаянаў і першы сакратар Мінскага абкома ЛКСМБ Аляксандр Курач. Удзельнікі семінара абмяняліся вопытам.

Хвалюючай была сустрэча дэлегатаў фестывалю з заслужанымі жанчынамі вобласці — палымянымі патрыёткамі, якія герайна змагаліся з фашызмам на франтах Вялікай Айчыннай вайны, у партызанскіх атрадах, з тымі, хто цяпер праслаўляе Радзіму ўдарнай працай.

ВІЦЕБСК. Удзельнікі III фестывалю дружбы савецкай і балгарскай моладзі наведвалі камсамольскія арганізацыі завода заточных станкоў імя ХХІ з'езда КПСС, дыянонага камбіната імя 50-годдзя Беларускай

ССР, абмяняліся вопытам работы.

У Беларускай драматычным тэатры імя Якуба Коласа прайшоў вечар дружбы савецкай і балгарскай моладзі. Гасцей з брацкай Балгарыі віталі сакратар гаркома камсамола Генадзь Кузьменка, удзельнік вызвалення Балгарыі, старшыня гарадскога Савета ветэранаў вайны Д. І. Грышак, закройшчыца павейнага аб'яднання «Рассвет», дэпутат Вярхоўнага Савета БССР І. Т. Конохава, студэнт медыцынскага інстытута Леанід Крыштопаў.

На вечары выступіў першы сакратар гаркома Дзімітроўскага камуністычнага саюза моладзі г. Мездра Цонка Цонкаў.

У Віцебску адкрыўся семінар. З дакладам аб дзейнасці камсамольскіх арганізацый па выхаванню ідэйна загартаваных, свядомых барцьбітоў за камунізм выступіў першы сакратар абкома ЛКСМБ Яўген Глушкевіч.

Перад пачаткам семінара адбыўся мітынг пратэсту ў сувязі з накараннем смерцю групы іспанскіх патрыётаў-антыфашыстаў. У аднадушна прынятай заяве-пратэсце яго ўдзельнікі запатрабавалі спынення распраў з іспанскімі патрыётамі, вызвалення з турмаў усіх дэмакратаў.

ГОМЕЛЬ. Дэлегаты III фестывалю дружбы савецкай і балгарскай моладзі сабраліся сёння на семінар. Яго тэма: «Малым будаўнікам камунізму — глыбокія, трызальны веды. Эста-

тычнае і маральнае выхаванне моладзі».

Удзельнікі семінара аднадушна прынялі заяву пратэсту супраць тэрору ў Іспаніі.

Удзельнікі прыйшлі ў гарадскую гасціна фестывалю — старшыня аграрна-прамысловага комплексу імя Табухіна Табухінскай акругі, Герой Сацыялістычнай Працы НРБ Петка Колеў і старшыня калгаса «Маяк камунізму» Мінскай вобласці, Герой Сацыялістычнай Працы Ф. В. Юданаў. Яны пабывалі на ордэна Леніна заводзе «Гомсельмаш», азнаёміліся з вытворчасцю сіласубарачных камбінатаў.

На заводзе адбыўся мітынг савецка-балгарскай дружбы.

МАГІЛЕЎ. Яркай дэманстрацыяй непарушанага адзінства і братства паміж савецкім і балгарскім народам стаў вечар дружбы, прысвечаны сустрэчы моладзі горада Магілёва з удзельнікамі фестывалю. Дарагіх гасцей віталі першы сакратар гаркома камсамола Мікалай Грынеў, студэнт магілёўскага інстытута, ланіскі ступендыят, дэлегат XVII з'езда ВЛКСМ Сяргей Галужыч, перадавая работніца камбіната сінтэтычнага валакна імя У. І. Леніна, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР Валерыяна Майсеева.

Палымянае прывітанне ад моладзі, усіх працоўных Габраўскай акругі перадаў магілёўчанам сакратар гарадскога камітэта ДКСМ Марыя Боеўскі. Ён заявіў, што дружба паміж працоўнымі Габраўскай акругі і Магілёўскай вобласці з'яўляецца адной з яркіх старонак мацнеючага адзінства і братства балгарскага і савецкага народаў.

БЕЛТА.

На выстаўцы балгарскай кнігі ў Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя У. І. Леніна.

Фота Ул. КРУКА.

МАНАЛОГ МАЦІ

Нішто не разлучае нас.
Не разлучае.
Ты і ў пакоі разам.
І за сталом абедным.

Лучазар ЭЛЕНКАЎ

І ў снах маіх гаворыш.
Чаму ж тады мне кажучы: цябе няма!
Не веру я нікому.
У цябе я веру.
Ты не загінуў, сын!
Ты проста выехаў у край,
што называецца Бяссмерцем.
Даруй мне, сыне. Вельмі часта плачу.
Нядобры ты ка мне. Нядобра ўсё ж,
што столькі ўжо гадоў з-за сходам,
пасяджэнняў
не знойдзеш часу, каб са мной
спаткацца.

Сяды-тады цябе ў газетах бачу,
але ўсё на адным і тым жа здымку.

Нішто не разлучае нас.

Не разлучае.

Малыя з нашага двара ў рэвалюцыю гуляюць.
І ўсё спрачаюцца, каму насіць тваё імя.
Я нанач дзверы зашчэплю —
ты стукаешся цэлы вечар.
І я ўстаю, каб адчыніць. Ды толькі
вечер на дварэ...

Сябры-равеснікі твае старэюць поціху.
Твая ж чупрына тая самая —
густая і прыгожая.
Гады бягуць.
Я адчуваю: вельмі скоро
пад нейкаю акацыяй
у дол мяне апусцяць.

Наўрад ці хто падумае тады,
што я навечна выбралася к сыну.
А зноў імёны нашы звяжучь
са словам велічным — Свабода,
якая столькі год упарта мяне
з табою разлучае.

Ды не разлучыць нас нішто.
Не, не разлучыць...
Сваёю шапкай,
курткаю,
і кнігамі у шафе,
сваім партрэтам над маёй лампадкай,
сябрамі на гранітным пастаменце,
малечай з нашага двара —
ты застаешся ў днях маіх,
зарой яснішся ў снах маіх.

Нішто нас не разлучыць.
Не, не разлучыць...
Нясцерпны боль нутро мне паліць.
І я не веру нікому.
У цябе я веру.

Беразлаў П. ГІЛЕВІЧ.

МАСТАЦКІ талент і гений беларускага народа праявіліся ў самых разнастайных жанрах вуснапаэтычнай народнай творчасці, важную частку якой складаюць жартоўныя песні. Вобразы і тэматыка гэтых песень, іх высокая паэтычная дасканаласць, ярка выказаныя аптымістычныя матывы, сакавіты народны гумар вылучаюць гэты жанр, як адзін з самых выдатных здабыткаў паэтычнай творчасці беларускага народа.

ПАЭТЫЧНЫЯ СКАРБЫ

Прапанаваная чытачам новая кніга шматтомнага выдання беларускага фальклору «Жартоўныя песні» (7 том) уяўляе сабой першае ў беларускай фалькларыстыцы фундаментальнае выданне песень гэтай жанру. У новы том увайшлі лепшыя ўзоры жартоўных песень з дарэвалюцыйных зборнікаў У. Дабравольскага, П. Бяссонава, З. Радчанкі, Е. Раманава, П. Шэйна і іншых, з публікацыяй савецкага часу — народных артыстаў СССР Р. Шырмы, Г. Цітовіча, дацэнта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна В. Захаравай.

Значная частка твораў узятая з архіва Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР. Складальнікам таксама выкарыстаны матэрыялы фальклорных экспедыцый студэнтаў Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта, Гродзенскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута, а таксама былога Маладзечанскага настаўніцкага інстытута.

Станоўчай якасцю навуковага выдання трэба лічыць багатае варыянтаў, якія даюць магчымасць меркаваць аб узнікненні і пашырэнні твораў над уплывам новага часу, новых акалічнасцей жыцця, рэгіянальных і выканаўчых традыцый.

У томе «Жартоўныя песні» шырока прадстаўлены варыянты, запісаныя ў розны час і ў розных рэгіёнах. Аднак, на нашу думку, некаторыя сюжэты некалькі перагружаны, таму асобныя тэксты можна было і не ўключыць, паколькі яны прыкметна не дапаўняюць асноўныя сюжэты (пра старога мужа, пра мужа-п'яніцу і інш.).

Жартоўныя песні. Складальнік І. К. Цішчанка. Мінск, «Навука і тэхніка», 1974.

Кожны ўключаны ў кнігу тэкст мае каментарый, дзе даецца падрабязная партызуацыя і гісторыя многіх песень. Складальнік вельмі скрупулёзна прасачыў запісы адной і той жа песні або варыянта рознымі даследчыкамі і збіральнікамі фальклору. Асобныя песні або іх варыянты налічваюць да 60 і звыш запісаў.

Вельмі каштоўна, што І. К. Цішчанка робіць тлумачэнні састарэлых і дыялектных слоў, якія захаваліся ў некаторых песнях.

У гэтым выданні ў адрозненне ад папярэдніх пададзены чатыры паказальнікі — графічны, паказальнік збіральнікаў, паказальнік асоб, ад якіх запісваліся творы, і тэматычны, што значна павялічвае навуковую вартасць кнігі.

Беларуская жартоўная песня з'яўляецца мала даследаваным жанрам. Дастаткова

беларускага гумару».

Уступваючы ў палеміку з дарэвалюцыйнымі і савецкімі фалькларыстамі на пытанне класіфікацыі жартоўных песень, І. К. Цішчанка лічыць навуковапрамысловай класіфікацыю, якая заснавана на ідэяна-тэматычным месце твораў і іх функцыі. Гэта сістэма класіфікацыі распрацавана доктарам філалагічных навук А. С. Фядосікам, у якую аднак аўтар артыкула ўносіць свае карэктывы. Ён піша, што песні з высмейваннем даганных рыс і наводзіць людзей, з высмейваннем недарэчных учынкаў тэматычна блізкія і могуць складзіць адну групу, а песні пра бабў і дзеда, пра ляюту, пра п'янства, пра старога мужа можна вылучыць у асобныя групы. Ён не згадваецца з выдзяленнем у якасці асобнай групы песень вульгарнага характару, бо твораў з такой тэматыкай

вельмі многа ў іншых песенных цыклах — хрэсцінских, вясельных, календарных.

Не мае рацыі І. К. Цішчанка, калі ён аспрэчвае правільнае грунтоўнае палажэнне ўкраінскага фалькларыста А. І. Дзя і тым, што «жартоўныя песні, як правіла, выконваюцца пры наўнасці слухачоў, на аўдыторыю, бо жартоўная не мэта не столькі высказаць бадзёры настрой спевачоў, колькі перадаць яго слухачам... даць у дасціпнай і лёгкай форме своеасаблівы ўрок маралі, жыццёвых наводзін і г. д.».

І. К. Цішчанка лічыць, што жартоўныя песні могуць выступаць і ў функцыі выключна інтымнай. Для пацвярджэння сваёй думкі ён прыводзіць адзін прыклад. Але ж гэта не заканамернасць, а выключэнне.

У томе «Жартоўныя песні» змешчаны таксама артыкул музыказнаўцы С. Г. Нісевіч, у якім яна грунтоўна разглядае музычны асаблівасці беларускай жартоўнай песні.

Асабліва зацікавіць чытача невялікі раздзельчык аб месцы і ролі жартоўнай песні ў творчасці кампазітараў і пісьменнікаў. На жаль, С. Г. Нісевіч вельмі мала выкарыстала народныя мелодыі з багатых архіўных матэрыялаў Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

Вартасці новай кнігі бяспрэчныя. Яна добры дапаможнік тым, хто цікавіцца народнай паэзіяй свайго роднага краю.

Віктар РАВІЦКІ,
кандыдат філалагічных навук.

ХАРАКТВО І ТАЯМНІЦЫ НЕЗВЫЧАЙНАГА МАСТАЦТВА

Лялечны тэатр сапраўды незвычайна чарадзейны. Меркаванне такое ўмяшчэнне яшчэ і тым, што яму надудалі ўсе ўзросты. Варта набываць на спектакль Дзяржаўнага тэатра лялек БССР, што на вуліцы Энгельса, каб пераканацца ў гэтым.

У нас, у Беларусі, ён чытаецца недзе з XVI стагоддзя, з так званай батлейкі. Пашырэнню яе спрыялі вандруючыя семінарысты, якія ўносілі ў рэпертуар сюжэты ішоўнага тэатра, Паступова батлейка становіцца цэнтрам народнай. Насычаная сацыяльнай сатырай, пабудаваная на фальклорным матэрыяле, сцэнікі высмейвалі паню, кармароў, царкоўнікаў і г. д., процістаялі ім мудрых і дасціпных прадстаўнікоў народа.

Сучасны лялечны тэатр можа браць да пастаноўкі творы і класічныя, і спецыяльна для яго напісаныя. Ён адрасуе свае спектаклі і дзіцёвям, і вядомым розных класаў, і дарослым.

Таму з такой увагай мы бярэм у рукі невялічку кніжку А. Ляляўскага «Тэатр лялек», якую вынудзіла ў свет выдавецтва «Народная асвета» ў серыі «Дзецім аб удоду».

Вядоць, серыя гэтая і прадвызначыла характар і напрамак кніжкі. Атрымалася яна не тэатразнаўца пана, а хутчэй навукова-папулярнага. Аб гэтым сведчаць і назвы раздзелаў: «Лялькі-цацкі і лялькі-артысты», «Лялькі мінулых стагоддзяў», «Лялькі нашых дзён», «Як ствараецца спектакль»... Кожны раздзел цікавы сам па сабе тым, што дае нейкае агульнае ўяўленне аб рабоце лялечнага тэатра, знаёміць з асобнымі элементамі працы акцёраў-лялечнікаў.

Вельмі цікава расказана аб асаблівым, можна сказаць, падзвычайным асаблівым, характары работы артыста ў раздзеле «Галоўны цуд лялечнага тэатра».

Вось у руках акцёра звычайныя залы, які зроблены з тканіны, мілы, шэры, з вількімі вачасмі... Па ролі гэты сім'ятычны зайка павінен залезці ў чужы гарод і паласаванца канустай. Як гэта сыраць? Магчыма, той выканаўна, якому неахвота фантазіраваць і думаць, зробіць усё вельмі проста. Ён выведзе ляльку з-за кулісы, злёгка патрапе яе на хаду, як бы паказваючы зячы бег. Потым наблізіць умывальную да канусты, пастукае пыскай зайца аб качан (гэта зайцёць) і пойдзе зноў за кулісы...

А. Ляляўскі. «Тэатр лялек». На рускай мове. Выдавецтва «Народная асвета», Мінск, 1974.

Акцёр-майстар падызье да справы зусім іншак. Да таго, як «вайцець» на сцэну, ён абавязкова ўдакладніць для самога сябе шэраг пытанняў. Маюцца залы ці стары? Навічок ці вольныя шалы? Неае ў чужы гарод таму, што галоўны або з-за цікаўнасці? Ці ведае, як ахоўваецца гарод?.. У думках вызначаны лінійны наводзін свайго «героя», акцёр «у вобразе» выходзіць на сцэну.

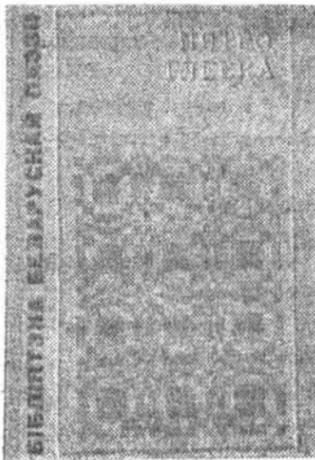
Ён не сніваецца. У гэтай народнай сцэне трэба прыдумец і ўзяць шмат дэкарацыў і рухаў, які пераўтвараюць характар зайца, а таксама пераключыць, што з'явіцца на яго шляху. Вось гэты кулісы пачаўся гаварыць зайца. Зайца, Зноў выслушася. Ацярэўна ацярэўна. Здаецца, нікога няма. Пацхеньку зайца набліжаецца да палот. Зноў ацярэўна. Выгледзеў зайца і як бы становіцца на дыбачкі. Нікога. Спрабуе залезці на палот. Не атрымаўся. Зайца разгублена глядзіць на палот, наўважыма зграе вачасмі. Прыдумаў! Трэба папярэдзіць зайца. Пачнецца шукаць і знаходзіць падыходную адуціну. Працэсаванца да зямлі, прасоўвае палату. Галоўна прыходзіць, а тэатра не. Пасля невялікага спроб, нарэшце, удаецца пралець зусім. Страсаюцца, шчыра раз зустраюцца са імі, вырываюць прыгожыя вачасмі. Пачынае ёсць. Не стужае на качану носам, а, схлынуўшы галоўна, набірае абрысаванца з розных бакоў...

Вось так працуе над ролямі акцёр-мастак, акцёр-творца. А каб спектакль атрымаўся цікавы, займальны, так трэба працаваць усім акцёрам-лялечнікам. Толькі тады спектакль набудзе доўгае сцэнічнае жыццё.

Кніжка А. Ляляўскага разлічана на кожнае кола чытачоў, аб чым і сказана ў рубрыцы. Але не толькі дзецім будзе карысна знаёміцца з ёю. Той, хто любіць і цэніць лялечнае мастацтва, знойдзе ў ёй шмат цікавага і незнаёмага яму. Напрыклад, ён даведзецца, што ёсць лялькі-плоскія і аб'ёмныя, зусім маленькія і вельмі чалавечкага росту, тым, што называюцца па руку і тым, што называюцца на нігтах. У залежнасці ад гэтага лялькі падзяляюцца на пятрушачныя, стрыжнёвыя, механічныя, міміручыя, марыянеткі і інш. Даведаецца таксама, што шасцінаццаць стагоддзяў да нашай эры ў старажытныя Егіпец пры дапамозе лялек даваліся рэлігійныя прадстаўленні, што Юлій Цэзар забараніў лялькам размаўляць, бо, выкарыстоўваючы іх, выказвалася палітычная сатыра. У Расіі першы напамін аб лялечным тэатры адносіцца да 1636 года. Цікава даведацца, што лялечны тэатр у наш час набыў вялікае жыццё і шматлікую аўдыторыю. Напрыклад, Дзяржаўны тэатр лялек БССР, які быў створаны пасля Вялікай Айчыннай вайны, за два з паловай дзесяцігоддзі работы паставіў звыш 100 п'ес, даў каля 20 тысяч спектакляў у розных гарадах і вёсках рэспублікі, на якіх набывала звыш 6 млн. глядачоў.

Цікавая і сапраўды займальная атрымалася кніжка. Адно ў ёй вельмі засмучае: аўтар яе, А. Ляляўскі — галоўны рэжысёр Дзяржаўнага тэатра лялек БССР — чамусьці абшную маўчаннем свой уласны калектыў, не раскрывае і не паказвае яго работу. Мабыць, ёсць жа нейкая адметнасць у тым, што і як робіць тут рэжысура і артысты, ды і ў рэпертуары? Вось і расказаць бы пра гэта. І калі будзе пераваданне, аўтару варта ўлічыць заўвагу і папоўніць старонкі назіраннямі з вопыту добра вядомага яму калектыву.

І. ПАУЛЮКОУСКІ.

Воскладзі кнігі, якія выйшлі ў выдавецтве «Мастацкая літаратура»: «Выбранае» П. Глебкі ў серыі «Вібілітэка Беларускай паэзіі» (афармленне В. Юрчанкі, франтыспіс С. Раманава), «Гусі-лебедзі ляццяць» М. Стэльмаха (а. Утарышаваны пераклад з украінскай мовы А. Васілевіч, мастак А. Салькоў), «На загаду сэрца» М. Шаховіча (мастак Г. Малышаў).

Нумар адкрываюць вершы Г. Каржанеўскай, Н. Тулупавай, Л. Забалоцкай, С. Грахоўскага.

Першую сваю апавесць «Дажыні» друкуе М. Тычына. Публікуецца працяг рамана В. Каваленкі «Падвышанае неба». Да 100-годдзя з дня нараджэння Авеіка Ісааняна Ш. Аўрамчык прапанаваў свае пераклады яго вершаў.

Першы сакратар ЦК ЛКСМБ В. Радомскі выступае з артыкулам «Час грамадзянскай сталасці». Пра аблічча сённяшняй вёскі на Гомельшчыне, пра самаадданую працу ле людзей расказваюць А. Бароўскі і Ю. Іванов у фотанарысе «Есцё тое жэ — Урыццё».

На конкурс «Дружба», прысвечаны пабрацімству народаў Беларусі і Прыбалтыі, даслаў нарыс «У Аўдрынх трыццаць гадоў пасля вайны» Я. Удрыс. Пра маладога тонара Брэсцкага электраліфтавага заводу, члена ЦК ЛКСМБ гаворыцца ў нарысе М. Гіля «Талент Лявона Дзятла».

Часопіс публікуе дарожныя нататкі «Услед за трасай» В. Іпатавай, якая праехала ад Цюмені да Ндыма. Артыкул А. Бачарова «Легенда пра «сярэдні клас» друкуецца пад рубрыкай «Маладзё ў іраінах ідэіталу».

«Ідучы да сьлёз» У. Бойні — гэта творчы партрэт мастака У. Стальмашонка.

З рэцэнзіямі на кнігі А. Адамовіча, Я. Брыля і У. Калеснікі «Я з вогнянай вёскі...» А. Вярцінскага «З'яўленне» выступаюць М. Стральцоў і А. Лойка.

«НЕМАН»

Адкрывае нумар нізка вершаў І. Васілеўскага «Прызнанне ў каханні».

Пачынае друкавацца рамана А. Савеліча «Інжынеры». Б. Спрычан пераклаў вершы А. Вярцінскага з кнігі «З'яўленне».

Апавяданні А. Жалкоўскага «Повні», М. Касціна «Трыццаць трыці тупі», І. Сабілы «Лазневый дзень», А. Крыгі «Нічпаты» і Г. Далідовіча «Ласнік» (апошнія два ў перакладзе У. Кудзінава) друкуюцца ў раздзеле «Апавяданні маладых».

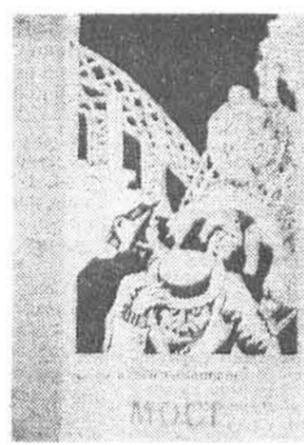
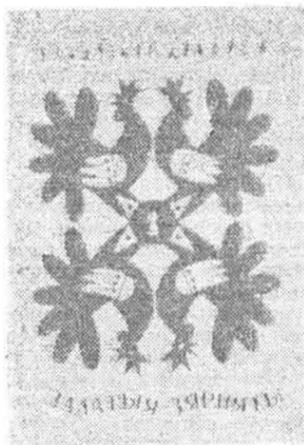
Публіцыстыка прадстаўлена артыкуламі С. Алесіевіч «І ўбачыць нас» (пра музей Беларусі), чамесніка старшын Дзяржкамтэта Савета Міністраў БССР па прафтэхадунцаў А. Сакалоўскага «Іскры ад пелілія», заслужанага настаўніка прафтэхадунцаў БССР Я. Курдзюнова «Хто будаўніца знаёмнем ганарыцца...».

Публікуюцца старонкі з бланкета А. Гардзіцкага «Дзядзька Альбінас» — пра сувязі з беларускай літаратурай літоўскага паэта і перакладчыка А. Жукаўскага.

Адзначаючы 250-годдзе Акадэміі навук СССР, «Неман» пад назвай «Без пошукаў няма адкрыццяў» друкуе адказы галоўнага вучонага сакратара Прэзідыума АН БССР знакамітага АН БССР А. Дзмітрыева на пытанні карэспандэнта часопіса. Кандыдат біялагічных навук Л. Емялянаў прапанаваў артыкул «Водны «пульс» раслін».

З рэцэнзіямі на кнігі В. Мясліўца «Рабочыя людзі» ў аўтарызаваным перакладзе Р. Вятшкінай, У. Караткевіча «Каласы пад сярпом тваім» ў перакладзе В. Шчадрыной, М. Цішо «Грамадскі антыўнасць» працоўных ва ўмовах вомуністычнага будаўніцтва» выступаюць А. Марціновіч, М. Ермаловіч, Р. Булаці і І. Сачанка. Кароткі водгук на кнігі А. Асіпенкі «Белы камень» ў перакладзе В. Шчадрыной, В. Ласковіч «Тайныя сцэнкамі», П. Мядзёлкі «Сцежкамі жыцця» даюць Г. Фядотаў, А. Росін, С. Паўшун.

Змешчана эса Э. Ядвігіна «Убачыць істцыслаўца». Разнастайныя матэрыялы — у раздзеле «Учора, сёння, заўтра».

Богаслоў іні, які выйшаў ў выданстве «Мастацкая літаратура»: У. Дубоўка «Залатыя зорніцы» (мастак М. Карнешка), І. Мележ «Жыццёвыя клопаты» (мастак У. Даўгань), Я. Рамановіч «Мост» (мастак Д. Міхлеў).

НА НЁМАНЕ ЧАКАЛІ СВАІХ

У 1972 годзе з успамінамі Івана Аляксеевіча Жлобава, наляоўніка ў адстаўцы чытача назваміла Алтайскае кніжнае выдавецтва. Кніга называлася «За лініяй фронту — таксама вайна». Аўтар у гады вайны камандаваў спецатрадам «Дружба», які двойчы дзейнічаў за лініяй фронту. Першы раз група была перакінута на Гомельшчыну. Пра дзейнасць атрада, што навоўніўся мясцовымі пароднымі месціўцамі, Іван Аляксеевіч расказаў у сваіх успамінах.

Кніга «На Нёмане чакаюць сваіх» — пра дзейнасць групы Жлобава ў раёне Нёмана, у Лінічанскай пушчы. Успаміны І. Жлобава ці-

каваны перш-наперш тым, што даюць магчымасць адчуць усенародны і інтэрнацыянальны характар барацьбы з ворагам. У адным страі змагаліся рускія і ўкраінцы, беларусы і паліць, чувашы і чэхі... Сярод іх былі і славыні Іл Вярхоўчак, які вызваліў з турмы пасцера разведчыкаў і разам з імі ўцёк у атрад «Дружба».

У мемуарах выкарыстоўваецца багаты фактычны матэрыял. У той жа час нельга не заўважыць, што аўтар не толькі ўспамінае, ён імкнецца наглыбіцца ў лёсы асобных людзей, высветліць, што кірвала імі ў мінуты найцяжэйшых выпрабаванняў. Цікавы, напрыклад, атрымаўся вобраз Міхаіла Тішча, партызана-падруўніка. Калі насся вызвалення Рэчыцы атрад залучыўся з часцімі Чырво-

най Арміі, хлопец добраахвотнікам пайшоў на фронт. У адным з баёў быў паранены, яму ампутавалі на адной руцэ некалькі пальцаў. Але юнак уцёк са шпіталю, вярнуўся ў родны атрад, які рыхтаваўся да засылкі ў раён Лінічанскай пушчы.

Таіх прыкладаў, калі людзі, нягледзячы на ўсё, ішлі змагацца з ворагам, у кнізе шмат. Яны сведчаць аб адным: народ пераканаўся, што ёсць адзіная ўлада, якая прыносіць яму шчасце — Саветская. Таму ў партызанскія атрады ішлі і стары, і малы, таму такой падтрымкай у насельніцтва карыстаўся спецатрад «Дружба».

За два вылеты ў тыл ворага спецатрады спусцілі над ахдон шмат варожых эшалонаў з жывой сілай і тэхнікай праціўніка. Вялася і вялікая ірананандысцкая работа.

Так, пра вайну напісана шмат. Але кожная новая кніга — гэта новы дакумент, праўдзвы, суровы, пераканаўчы. Хоцьца пагадзіцца з С. Бельчыкам, генерал-наляоўнікам, былым намеснікам начальніка Цэнтральнага штаба партызанскага руху пры Стаўцы Вярхоўнага Галоўнакамандавання, які ў прадмове піша: «Можна з узаўпенасцю сказаць, што сярод кніг, якія ўжо выйшлі, і тых, што яшчэ з'явяцца, праўдзвыя і яркая кніга І. А. Жлобава не згубіцца. Яна добра і даходліва ўзнаўляе будні спецатрада «Дружба», які ўнёс свой пачынаўны ўклад у агульную справу разгрому пенавіснага ворага чалавецтва — фашызму».

А. БЕРАЗОУСКІ.

ПРЫЕМНАЕ
ЗНАЁМСТВА

Як правіла, крытык імкнецца заўважыць і адгукнуцца на надзею ў літаратуры важную, «адкрыць» твор значны, і ніхто нішто не верне ўвагі на кніжачку-спытак. Тым больш калі аўтар выступае ўпершыню, а яго творы адрасаваны дзецям. Ды што казаць — нават тоўстыя кнігі для дзяцей вядомых аўтараў рэдка становяцца аб'ектам увагі крытыкі.

А творы, якія выпускае для гэтых цікаўных чытачоў выдавецтва «Мастацкая літаратура», надчас вельмі нават добрыя і значныя. І пра іх хочанна сказаць харошае слова, адзначаць іх.

Вось трапіла мне ў рукі першая кніжка Канстанціна Баразна «Святло бяроз». Знаёмлюся — і з прыемнасцю адзначаю, што знаёмства атрымалася карыснае. Усе дзевяць апавяданняў, што складаюць кніжку, прасякнуты любоўю да чалавека, да яго сираў, яны як бы высветлены знутры.

Возьмем першае — «Падарунак у дзень нараджэння». Сюжэт яго просты і жыццёвы: парызаван Максім Торап адпоздзіць сына з вёскі ў атрад. Ды кароткая дарога стала доўгаю: пачалася блакада. «Наперадзе пачакана загаманіў кулямёт». І давялося сыну з бацькам па-

дацца на Доўгае балота. А есці — ні каліва. Як пеня даўкае-далёкае, успамінае хлопчык часы, калі ўсёго ханала, а ён адмаўляўся ад ежы. Адрозна насталець, хлопчык на-сераўдзімаму аманіў сараен зячэга хлеба... А выпрабаванні толькі пачаліся: пачавалі на грукі, потым над бомбамі ратавалі жыццё цыжка параненага партызана, апошнія слова якога было — «хлеб».

У дзень свайго нараджэння хлопчык атрымаў самы дарагі надарунак — кавалак чэрствага хлеба з дарожнага мінка партызана.

І рантам... «...непадалёку паказалася жанчына з дзінем на руках». Параўноўваючы малую са сваёй сястрычкай. Ігнатка ўрэшце далаў дзвючынны, таксама голоднай, увесь акрайчык. А сам узняў у рукі аўтамат партызана. І разам з татам пайшоў ў той бок, але разгараўся бой...

Сам настаўнік, аматар літаратуры, аўтар добра ведае абставіны ваеннага часу, побыт, ён ведае малага чытача па гарацых слядах мінуўшчыны, нічога не прамінаючы, для яго важна ўсё, асабліва тое, як няжка і пакутліва перажывалі ваенныя нягоды дзеці, як яны ў меру сваіх сіл дапамагалі дарослым. Аб гэтым і апавяданні «Дым і агонь», «У пячурным бары».

Улюбены ў свой край, Баразна адкрывае прыгажосць яго і дзецям. Шмат цікавага яны даведаюцца з апавяданняў «Святло бяроз» і «Баравікі». Адным словам, кніжка хоць і невялікая, але ёмістая патрэбная, напісаная добрай мовай. Некалькі стылістычных недакладнасцей ні ў якім выпадку не зменшваюць той карысці, якую кніжка прынясе юнаму чытачу.

Мікола ВАДАНОСАЎ.

ЗАУВАГІ НА ПАЛЯХ

НЕНАДЗЕЙНЫЯ ПАКАЗАЛЬНІКІ

Навагрудскі і Нясвіжскі раёны мяжуюць з нашым, Баранавіцкім. Гэтыя мясціны маюць цікавае мінулае. Таму мы з аўчымі часта адпраўляемся туды ў турыстычныя паходы. Кіраўніку паходу трэба добра ведаць мясцовасць, па якой будзе пралягаць маршрут. Шмат цікавых звестак пра Навагрудчыну і Нясвіжчыну знаходзім у Беларускай Савецкай Энцыклапедыі.

Але дадзеныя ў ёй не заўсёды могуць дапамагчы сённяшніму кіраўніку экспедыцыі. Так, у першым томе сказана, што продкі французскага паэта Гіёма Апалінэра жылі ў маёнтку Дарашковічы пад Навагрудкам. Захацелася даведацца, дзе дакладней знаходзіўся гэты маёнтка, пры выпадку і пачынаць там. Але калі Навагрудка Дарашковічаў мы не знайшлі. Чаму? Таму, што яны знаходзіцца зусім у іншым месцы.

У другім томе «Геаграфічнага слоўніка Польскага каралеўства і іншых славянскіх зямель» за 1881 год сказана, што фальварк Дарашковічы знаходзіцца каля горада Дзісны (цяпер Міёрскі раён Віцебскай вобласці), што ён да 1864 года належаў Кастравіцкім, а пасля быў прададзены Карпаву. Населены пункт Дарожкавічы (тан піша мясцовая газета «Сцяг працы») ёсць і цяпер у Турноўскім сельскім Савеце Міёрскага раёна.

Іншы раз у Беларускай Савецкай Энцыклапедыі для абазначэння нягана-небудзь населенага пункта ўказваюцца старыя артыцыры. Лепей было б сказаць, што беларускі паэт Андрэй Рымша нарадзіўся каля Гарадзішча ці Баранавіч, а не каля Навагрудка. Вёска Плянчына (цяпер вымаўляюць Плянчы) знаходзіцца ў Баранавіцкім раёне.

Спасылкаецца на старыя артыцыры і І. Бас у кнізе «Падарожжа ў літаратурнае мінулае». Ён піша: «А ў Сталовічах, што каля Нясвіжа, Рылеў укатароваў некалькі месяцаў...» Сталовічы знаходзіцца каля самых Баранавіч.

У кнізе К. Цойкі «Слова пра Сыракомлю» (стар. 87) Люцынка — пад Мінскам, хцяя на самай справе яна знаходзіцца пад Івянцом.

А. ШОЦІН,
настаўнік Баранавіцкай школы № 12.

ВЫЙШЛІ З ДРУКУ

ВЫДАВЕЦТВА «МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА»

Ю. Гаўрун, Агі ў прасторах. Выбраныя пераклады. Мастак М. Казлоў. 1975 г. 274 стар. Тираж 3000 экз. Цана 65 кап.

Н. Загорская. Радар. Сэрня Першыя кніга паэта. Мастак В. Сустав. 1975 г. 48 стар. Тираж 3000 экз. Цана 12 кап.

Я. Каршуню. Змоўшчыні. Апавесць. Мастак Л. Бетанаў. 1975 г. 72 стар. Тираж 14000 экз. Цана 13 кап.

Я. Крупенька. Бусліны човен. Лірыка. Мастак А. Частоў.

1975 г. 112 стар. Тираж 5000 экз. Цана 27 кап.

М. Чарнушкі. Адрас наш — дзцічы сад. Вершы. Малюнк А. Волнава. 1975 г. 22 стар. Тираж 100000 экз. Цана 72 кап.

ВЫДАВЕЦТВА «НАРОДНАЯ АСВЕТА»

В. Катаў. Бялее ветразы адзіночкі. Апавесць. Сэрня «Школьная бібліятэка». На рускай мове. Мастак А. Лапішай. 1975 г. 256 стар. Тираж 250000 экз. Цана 60 кап.

В. Харуная. Артыкулы і пісьмы аб камсамоле. Складальнік Н. Араха. І. «Харатомч». На рускай мове. Мастак М. Вейн. 1975 г. 160 стар. Тираж 10000 экз. Цана 18 кап.

...МЫ БЫЛИ ў адкрытым акіяне, недзе ў раёне Атыльскіх астравоў, калі раптам цеплаход спыніўся. Змоўк стук рухавікоў, не чуваць было дробнага дрыжання карабля, перастала манатонна шумець вентыляцыя, і наступіла поўная цішыня, якая з непрывычкі здавалася трывожнай, так што нашы пасажыры крыху нават спалохаліся і асаджалі пытаннімі дзяжурных адміністратараў.

Прыпынак працягваўся ўсяго пятнаццаць — дваццаць хвілін, за гэты час механікі замянілі помпу, што выйшла са строю, другой, рэзервной. І зноў заспалоў рухавікі, зашумелі кандыцыянеры, і кабэль, набіраючы ход, рушыў далей. Пасажыры заспалоўліся, а я міжволі падумаў пра тое, у якіх асаблівых, надзвычайных умовах даводзіцца жыць і працаваць маракам.

Сучасная навука даказала дзіўнае ўздзеянне шуму на першую сістэму чалавека і распрацоўвае сродкі барацьбы з гэтым злом у гарадах. Марак жыве на судне ва ўмовах няспынага шуму, якім пераза краі напаяўнае машына гэтых плаваючых сталёных карабкоў. Праўда, паступова прывыкаеш да стук рухавікоў, да гудзення вентыляцыі і перастаеш звяртаць на іх увагу. Але ж, ад гэтага ўздзеянне іх на цябе не спыняецца, а толькі становіцца непрыкметным. І шум гэты суправаджаецца бесперапыннай вібрацыяй падлогі, бесперапыннай дрыжачасцю карабля, што таксама ўздзейнічае на арганізм. Да гэтага трэба дадаць моцнае электрычнае поле ад мноства электрычных машын і ўстановак. Як яно ўплывае на чалавека, навука толкам не ведае, але вядома, напрыклад, што ўсе спробы замесці на судне ката застаюцца марнымі — кожны непазбежна здыхае. Гэта прылісваюць ўздзеянню электрамагнітнаму.

Пасажырам дык нічога — яны ладуць на караблі і неўзабаве сыдуць на бераг. А марак адчувае ўздзеянне ўсіх гэтых фактараў дзень за днём і год за годам, усё сваё жыццё. Але ўсё-такі справа не ў гэтым. Галоўныя цяжкасці жыцця марака — чыста псіхалагічныя. Уходзячы ў мора, ён на доўга адрываецца ад дому, ад сям'і, ад радзімы і месяцамі жыве і працуе сярод адчужанай і небяспечнай стыхіі, у параўнальна невялікім калектыве.

Канечне, на буйным пасажырскім цеплаходзе ўсё гэта адчуваецца значна меней: тут і экіпаж вялікі, і пасажыры мяняюцца, і плаванне часта чаргуецца са стаянкамі ў портах. І мора не так ужо ўздзейнічае — гэтую сталёную аграмаду цяжка раскачаць...

Але дават на вялікім пасажырскім судне цяжкі марскога жыцця ў той ці іншай меры адбываюцца. Таму камандзіры імкнунца заняць людзей работай, якімі-небудзь грамадскімі справамі, забавамі і ўсяляк скаратаць час плавання. Таму маракі вельмі любяць смех, жаргі, вострае слова, ўсялякі розыгрышы, падтруняванне і на ўсякім караблі так званыя «траўлі» складаюць абавязковы і неабходны элемент жыцця каманды.

«Травіць» — на марскім жаргоне азначае расказаць якія-небудзь забавныя гісторыі, дзе сапраўднае мудрагедста пераблытана з нейбыццямі, пакартаваць над кім-небудзь ці проста весці вясёлы размову, «страпацца», як гавораць на сушы. У час яды і ў вольны час «траўля» ідзе ў сталойцы каманды, за сталом афіцэраў у кают-каманні, ля басейна проста на палубе, у штурманскай рубцы, у мужыцкай цырульні, у гасцях у Толі Галоднага.

У канцы лета 1954 года да сцен Брэсцкай крэпасці прыйшоў Сяргей Сяргеевіч Смірнов, пісьменнік з вялікім чалавечым сэрцам салдата-франтавіка, які радзям знішчальнага батальёна маскоўскага апалчэння, а затым камандзірам узвода, роты буйнакаліберных кулямэтаў і, нарэшце, спецыяльным маршпандэнтам армейскай газеты сам зведзеў бласконца доўгія і цяжкія дарогі вайны. Пісьменнік упершыню ступіў на руіны крэпасці і не думаў тады, што яму спатрабіцца дзесяць год чыягніх пошукаў героўў сваёй будучай кнігі, дзесяць год нястомнай творчай працы, каб загаварыла знявечаная пажарам вайны пагранічная зямля над Бугам: яе фарты, пакаромжаныя выбухамі бомбаў і снарадаў, яе магутныя казематы, выпаленыя варожымі агнямімі. Сяргей Сяргеевіч ведаў адно: ён абавязаны, як літаратар і фронтанік, адкрыць гэтую малавядомую старонку мужнасці саўвечных людзей, з якой пачынаецца слаўны летапіс Вялікай Айчыннай вайны.

Колькі тут трэба было пісьменніку сілы волі, стойкасці, партыйнага грамадзянскага абавязку перад самім сабою, перад чытачом, перад памяццю жывых і мёртвых, каб не адступіць назад, а ісці наперад і наперад па вузенькай сцяжынцы, якая амаль на кожным кроку абрываецца! Сам С. Смірнов заўважае: «Мне як пісьменніку, выпала велізарнае шчасце: з «Брэсцкай крэпасці» я пачаў сваю Галоўную кнігу, якую буду пісаць усё жыццё». І Сяргей Сяргеевіч сёння піша біяграфію свайго народа, мужа, працавітага, працяглае ствараў сваю Галоўную кнігу — пра Крэпасць саўвечнага чалавека, яго бліжнюю адданасць роднай партыі і Айчыне.

Калектыву рэдакцыі штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва», куды часта аўтар кнігі «Брэсцкая крэпасць» заходзіў да аўтара гэтых радкоў, і мы слухалі цікавыя расказы нашага дарагога гасця, а некаторыя з яго твораў друкавалі, разам са сваімі шматлікімі чытачамі шчыра віншавалі выдатнага рускага пісьменніка, лаўрэата Ленінскай прэміі Сяргея Сяргеевіча Смірнова са слаўным шасцідзесяцігоддзем і высокай урадавай узнагародай, шле яму свае найлепшыя пажаданні.

Алесь МАХНАЧ,
удзельнік абароны Брэсцкай
крэпасці-героя.

Сяргей СМІРНОЎ

КАГО ЛЮБІЦЬ МОРА

УРЫВАК З НОВАЙ КНІГІ

Я не ведаю, ці з'яўляецца спецыяльнасць цырульніка жыццёвым прызначэннем Толі Галоднага. Некаторыя афіцэры ў кают-каманні падчас выказвалі іранічныя сумненні ў гэтым, хоць асабіста-я некалькі разоў падстрыгаўся ў яго і ніякіх прэтэнзій не маю. А бываць у яго цырульні заўсёды цікава, і калі ў крэсла няма турыстаў, дык на канане і на табурэтках абавязкова сядзіць гасці: то шофёр Вараб'ёў, то рэфрыжэратарны механік Казленка, то ўрач з медчасці Сярожа Крывашай, — поўны, грузны і вельмі інтэлігентны малады чалавек і акуларах, падобны на Пера Бязухаву з «Вайны і міру». Цырульнік — гэта маленькі клуб, адзін з галоўных карабельных цэнтраў вясёлай «траўлі».

Памяшканне яе светлае, прасторнае і святлочае. Над столью цягнуцца гірлянды вымпелаў — трохкутнікі рознакаляровых сцяжкоў з тых краін і портаў, дзе пабываў за апошнія гады «Іван Франко»; і Стамбул, і Афін, і Неапаль, і Генуя, і Барселона, і мексіканскія гарады. Толя, як і многія з каманды, калекцыяніруе гэтыя сцяжкі. Адно са сцен цырульні амаль цалкам займае вялікая зашклёная вітрына, дзе на палках расставлены ўсялякія экзатычныя дзівосы: вялікі прыгожыя рэзавыны з Карыбскага мора, чучалы лагустаў з Канарскіх астравоў, маленькі кракадзільчык з Венесуэлы на задніх лапках і капелюшом на галаве, каралы, мабіскія вожыкі, страката ўпрыгожаны воз з запрэжанымі ў яго коньмі з Сіцыліі, лялька-тарзадор з Іспаніі. Сам Толі Галодны, яшчэ малады чорнавалосы чалавек, з прыгожай, вельмі прапарцыянальнай фігурай. Ён нізменна спакойны, і на яго даволі прыгожым твары заўсёды прысутнічае выраз стомленай абмякавацы. Але Толя не апатычны — ён па-адэску шматбакова развіты, у яго разумны, вынаходлівыя рукі. Ён заўжды што-небудзь

майструе: то прыладзівае на надетаўку арыгінальнай формы карал, то асцярожна падклеівае да тулава тонкія ношкі лагуста, то з вялікіх ракавін робіць электрычныя націкі, якія свеціцца таямнічым ружовым святлом. Ведзе ён вельмі шмат — раскажа вам і як адбеляваць у адтоне каралы, і як трэба лімонным сокам лячыць нагу, калі, купаючыся, наступіш на марскога вожыка і атрымаеш стрэмку з яго атрутных калючак, і як навучыць размаўляць амазонскіх папугаў. А ўжо забавных, смешных гісторый у яго назавана безліч — на ўсякі выпадак жыцця. І раскажавае ён гэтыя гісторыі, насычаныя мову адэзізмамі і з тым жа сваім заўсёды апатычным, цікавым выглядом, які, мабыць, прымушае яго слухачоў смяцца яшчэ больш.

Але, вядома, кароль «траўлі» на «Іване Франко» — гэта памочнік капітана па пажарна-тэхнічнай частцы Яўген Мікалаевіч Падгорны, маленькі, юркі чалавечак з разумнымі насмешлівымі вачамі. «Травіць» ён захапляюча-цікава — яго можна слухаць гадзінамі, і пры гэтым ён мае такі сур'ёзны выгляд, што зусім немагчыма вызначыць, дзе ў гэтых расказах праўда, а дзе нястрынная выдумка. Помню, аднойчы ён так доўга, гарача і шчыра пераконваў мяне, быццам бы пажарнікаў у адрозненне ад іншых людзей хаваюць на могілках абавязкова стаячы, што я амаль сур'ёзна спытаў: чаму? «Ну як жа! Пажарнік жа ўсё жыццё спіць, таму яму хоць пасля смерці надаюць вертыкальнае становішча». — растлумачыў Падгорны, і толькі дзесяць ў глыбінні яго вачэй зайгралі хітраватыя іскрыны.

Не, праца пажарнікаў не лёгкая, як гэта імкнунца ўявіць яе жартаўнікі. А на такім вялікім пасажырскім судне, як «Іван Франко», тым больш. Здарыся што-небудзь — пажарнікі будуць адказваць за малейшы недагляд. Пасля капітана, бадай, самую

тыўныя самаробныя сандалеты: драўляныя калодкі з раменьчыкам. Адзіна з навічкаў, убачыўшы іх у свайго суседа па каюце, пытаецца, адкуль гэты абутак. Той, адчуўшы магчымасць розыгрышу, пераконвае навічка, што ён абавязкова павінен пайсці да начальніка забеспячэння і атрымаць таякія калодкі. Начальнік забеспячэння, выслушаўшы просьбу, адразу ж паміць, у чым справа, і гаворыць навічку напісаць заяву. Калі заява гатова, яму кажучы, што трэба атрымаць візу пажарнага памочніка капітана — маўляў, драўляныя калодкі вогнебяспечныя. Пасля яго адпраўляюць за другой візай — да ўрача, за трацяй — да старшона І. Г. Д. Заява паступова пакрываецца розналіччымі: «Не супярэч», «Згодзен», «Трэба дапамагчы», «Прашу садзейнічаць»... А між тым расказ пра бюракратычную цяганіну з навічком перадаецца пад выбухі смеху з вуснаў у вусны, усе сочаць за перыпетыямі гэтай гульні з неаслабнай увагай. Нарэшце, бедалагу ўжо няма да каго пасылаць, і яго накіроўваюць да капітана-дырэктара флатыліі, які загадаў ўведзены ў курс розыгрышу. Той доўга разглядае размаляваную розналіччымі заяву і зазначае, што лішч патрэбна віза бухгалтэрыі. А калі ўжо ёсць і гэта віза, капітан з сур'ёзным выглядам на твары піша: «Выдаць». Узрадаваны навічок бязіць у кладку, але кладчышчык выдумляе яшчэ нейкія памехі, і толькі на сваяе Невітна над грамавы смех усёго экіпажа лёгкавернаму навічку ўрадаюць спецыяліста для яго зробленай гіганцкай драўлянай калодкі з кавалкам пажарнага іланга замест рамня. І толькі тады ён разумее, што аказаўся ахвярай жартаўнікоў.

Альбо другі, такі ж шырока арганізаваны розыгрыш, пра які таксама раскажаў Падгорны. Хтосьці распевае чутку, што патрабуюцца добраахвотнікі для часовай працы на нашай навуковай станцыі ў Антарктыдзе і што за гэтую працу плаціць дужа вялікія грошы. Сярод экіпажа абавязкова знаходзіцца некалькі чалавек, якія клонюць на гэту пыманку і наспяшаюцца напісаць заяву на імя капітана-дырэктара. Капітан-дырэктар з важным выглядам накладвае сваю розважальную, а затым «добраахвотнікаў» пачынаюць валодаваць. У месанчасці іх падвараюць у цяжкую абследаванню, ставяць ілзымы з марской вады, нават прамаваюць стаяць. На абходным лістку яны павіны ўтрымаць мноства віз. Таварышы ўпайне сур'ёзна абмяркоўваюць з ім, што з пачаў патрэбна ўзяць з сабой на станцыю, і кожны выдумляе што-небудзь новае, імкнунца, каб у адзяджаючых было як мага больш чамаданаў. Увесь вялікі карабель жыве гэтым розыгрышам. І падрабязней яго перадаюць з плаўбазы на кітабойныя судны. Жартаўнікі выдумляюць усё новыя павароты. Для таго, каб кацаткова пераканаць добраахвотнікаў, ім нават выдаюць на рукі разліковыя кніжкі. У рэшце рэшт па радыё аб'яўляюць, што сёння ноччу да спіна (вялікая нахільная палуба для разбірання кітоў) падыхуць кітабойныя судны і адвядуць адзяджаючых на станцыю.

Вечарам ідзе развітанне, і сабрый, робячы выгляд, што яны вельмі заздросяць тым, хто едзе працаваць на цвёрдую зямлю і заграбаць таякі грошы, прымушаюць іх выставіць «адвольную». Да поўначы ў каютах гучаць вясёлыя развітальныя тосты, а потым праважаныя дружна выцягваюць чамаданы сваіх таварышаў на шырокі сніг, дзе гуляе халодны начны вецер, сыплецца дождж са снегам. Пастаяўшы крыху, «праважаныя» адзіна за другім знікаюць, а «адзяджаючыя», прытанцоўваючыся калі сваіх чамаданаў, каб сагрэцца, беспаспяхова ўглядаюцца ў начную цемру і час ад часу бягуць названіць па тэлефону ў штурманскую будку, дзе вахтаныя давачыся ад смеху падбадзёрваюць іх, што судны вось-вось павіны падыхці і, ужо загадваючыся, што над імі пакартавалі, злыя і прамёрзлыя «добраахвотнікі», пачынаюць цягаць назад у каюты свае чамаданы. А на плаўбазе пасля цэлы тыдзень пацяшваюцца з іх наўнасіці і ў асобах паказваюць, як яны рыхтаваліся да ад'езду.

Словам, калі гаворыцца, што мора не любіць слабых, то спраўдліва можна сказаць, што яно таксама не любіць сумных і панурых людзей. І вясёлы, жартоўны характар патрабен мараку не менш, як мужнасць, лоўкасць і смеласць.

Пераклад з рускай.

МАЛАДОЕ МАСТАЦТВА БАЛГАРЫІ

Мінулы тыдзень сталіца Беларусі была сталіцай дружбы і брацтва савецкай і балгарскай моладзі. Сем шчаслівых святочных дзён правялі ў Мінску пасланцы з розных рэспублік нашай краіны і Народнай Балгарыі.

Фестываль дружбы стаў адначасова фестывалем мастацтва. У палацах, канцэртных залах гучалі балгарскія песні і музыка народаў нашай шматнацыянальнай краіны.

Сваё мастацтва прывезлі да нас і маладыя жывапісцы Балгарыі. Сорак дзевяць работ склалі экспазіцыю выстаўкі,

якая дэманструецца зараз у мінскім Палацы мастацтваў.

Маладыя балгарскія мастакі ўносяць важкі ўклад у сучаснае выяўленчае мастацтва Балгарыі. Яны імкнуцца вырашаць складаныя ідэяна-мастацкія праблемы.

Балгарская выстаўка вызначаецца рознымі стылявымі рашэннямі, рознымі почыркамі. Тут разнастайнасць тэм і сюжэтаў. Тут пануе багацце фарбаў і насычанасць каларытаў. Але ўсе творы яднае агульная рыса — жыццесцвярджальны, аптымістычны пафас.

Як не падобны «Хакеісты» Дзімітра Буюклійскага на «Рэпетыцыю» Георгія Трыфанова альбо «Салдацкія будні» Сюлеймана Сеферава на «Чаканне» Міхаліса Гарудзіса, альбо «Раніца» Савава на «Сельскую дзяўчыну» Тэафана Сакерава.

Аўтары гэтых работ пакуль што не з'яўляюцца членамі творчых саюзаў. Але ўсе яны аб'яднаны ў Майстэрні маладога мастака, якой кіруе Саюз мастакоў Балгарыі.

Асноўная мэта Майстэрні — садзейнічаць творчаму развіццю маладых. Для гэтага праводзяцца групавыя і персанальныя выстаўкі, арганізуюцца семінары. Для больш глыбокага вывучэння жыцця і быту працоўных рэспублікі кіраўніцтва Майстэрні заключае дагаворы аб узаемным супрацоўніцтве мастакоў і рабочых будаўнічых аб'ектаў, наладжвае творчыя камандзіроўкі ў вёскі і на будоўлі, пасля працы на іх мастакі паказваюць свае новыя творы.

Так наладжваюцца сувязі паміж мастакамі і рабочымі. Майстэрня маладога мастака падтрымлівае сувязі са сваімі калегамі сацыялістычных краін.

Па дагаворах СССР з ГДР, Польшчай і Балгарыяй у гэтыя краіны накіроўваюцца творчыя групы маладых мастакоў, якія сумесна працуюць на розных аб'ектах.

Творы, якія дэманструюцца зараз у Мінску, гэта частка чацвёртай нацыянальнай выстаўкі маладых мастакоў, якая была адкрыта ў Сафіі ў маі гэтага года. Выстаўка знаёміць савецкіх гледачоў з асноўнымі кірункамі творчага развіцця маладых балгарскіх мастакоў на сучасным этапе.

Р. ДЗМІТРЫЕВА.

Кеазім Ісінаў. «Хлеб».

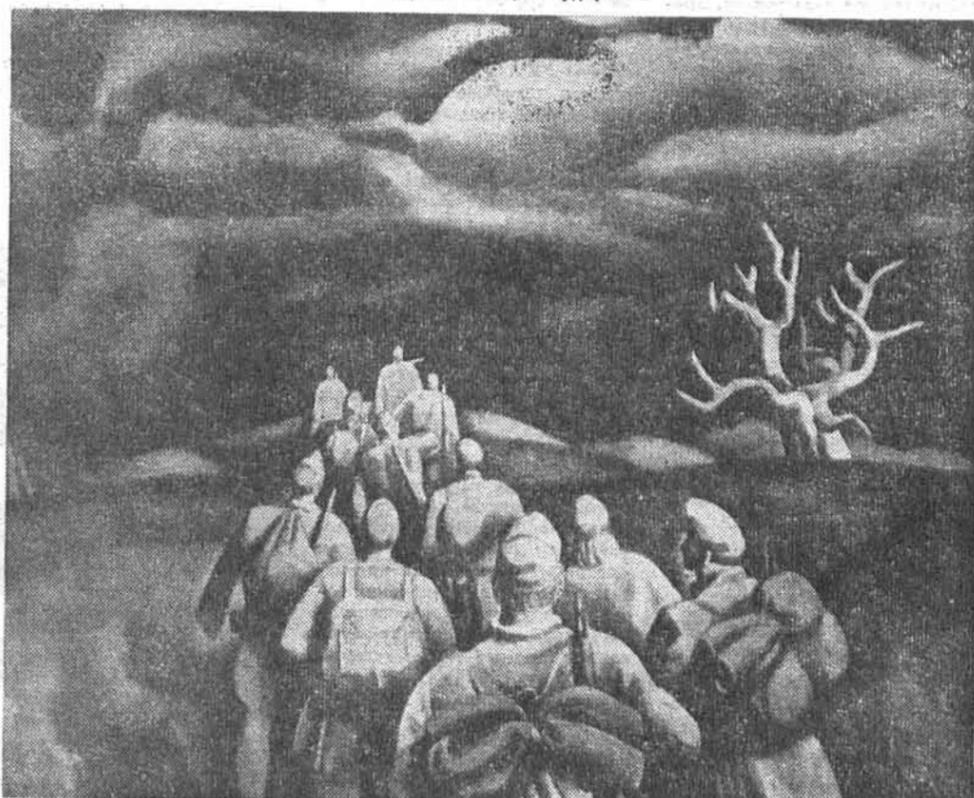
Сюлейман Сефераў. «Інтымнасць».

Сава Саваў. «Раніца».

Хрыста Танеў. «Будаўнік».

Тома Вырбанаў. «Бессмяротнасць».

Зайтра, 4-га кастрычніка, операй «Барыс Годуноў» адкрывае сезон галоўнай музычнай сцэны рэспублікі.

Творчае аблічча тэатральнага калектыву — яго рэпертуар. Таму, плануючы прэм'еры новага сезона, Дзяржаўны ардэна Леніна акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета БССР імкнецца ўзбагаціць яго разнастайнымі па тэмах творамі савецкіх кампазітараў і класікаў. Падрабязна расказвае аб гэтым галоўны рэжысёр тэатра, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР А. Дадзішкіліяні.

ДА XXV з'езда Камуністычнай партыі Савецкага Саюза тэатр ставіць гісторыка-рэвалюцыйную оперу Ц. Хрэнікава «У буру», напісаную кампазітарам у 1939 годзе. Натуральна, новая трактоўка оперы, што доўгі час не ішла на сцэне, патрабуе сучаснага ідэйна-мастацкага асэнсавання яе зместу, вобразаў, праблематыкі. Наогул, час заўсёды ставіць перад мастацтвам новыя творчыя задачы, якія вымагаюць адпаведна і арыгінальнага іх вырашэння. Гледачы, якія сочаць за нашым рэпертуарам, напэўна, ведаюць, што тэатр з такіх пазіцый і падыходзіць да пастаноўкі оперных і балетных твораў.

А. ДАДЗІШКІЛЯНІ: «АД РЭВАЛЮЦЫЙНЫХ НАВАЛЬНІЦ ДА СІВОЙ МІНУЎШЧЫНЫ»

З захапленнем працуем над такім выдатным шэдэўрам генія Чайкоўскага, як яго апошняя опера «Ялантэ», выходзячы з патрабаванняў свежай сцэнічнай трактоўкі, сучасных прыёмаў паказу жыцця. Народны артыст БССР А. Багатыроў рыхтуе для тэатра новую рэдакцыю оперы «У пущах Палесся», якая справядліва лічыцца Беларускай опер-

най класікай.

На хэрэграфічнай сцэне будзе пастаўлены балет таленавітага савецкага кампазітара А. Пятрова «Стварэнне свету». Гэты твор з поспехам ідзе ў тэатрах краіны, і мы пастараемся даць сваё прачытанне твора.

З завершаных беларускімі аўтарамі партытур трэба на-

домага твора Экзюперы. Працягвае работу над операй «Пінская шляхта» Генрых Вагнер. Навуковы і грамадзянскі подзвіг Джардана Бруна — тэма оперы Сяргея Картэса. Балет «Данка» піша малады кампазітар Андрэй Мдзівані. Аповесць Уладзіміра Караткевіча «Сівая легенда» ляжыць у аснове

вялікай групе маладых салістаў заняла вядучае становішча ў калектыве, што сярод іх ёсць лаўрэаты міжнародных, усесяюзных конкурсаў. У новым сезоне наша моладзь выступіць у прэм'ерах.

Нядаўна мы даведліся аб рашэнні Міністэрства культуры СССР штогод праводзіць у нашым тэатры дэкады з удзелам лепшых маладых выканаўцаў оперных і балетных сцэн краіны. Гэта — высокі гонар.

Некалькі гадоў мы сябруем з нашым падшэфным прадпрыемствам — Мінскім аўтазаводам. Салісты і сёлета будуць выступаць з канцэртамі, правядуць творчыя сустрэчы з працаўнікамі заводаў і фабрык, калгасаў і саўгасаў. Такія кантакты дапамагаюць нам у рабоце, у стварэнні паўнакроўных сцэнічных характараў.

Цяпер калектыву інтэнсіўна рыхтуецца прыняць удзел у другім Усесяюзным фестывалі «Беларуская музычная восень».

У нядзелю, 5 кастрычніка, Беларускай дзяржаўнай філармонія адкрывае канцэртны сезон. Першая назва на афішы — «Героям Брэста». Тэатры і музычныя калектывы прыцягваюць расказ пра мужнасць і гераізм вызваліцеляў свету ад гітлераўскіх захопнікаў. У рэпертуары калектываў і салістаў ёсць творы, напісаныя кампазітарамі на гарах слядах надзей, датаваныя сорак першым годам, калі вайна пачалася, і семдзсят п'ятым, годам знамянальнага юбілею Перамогі. Першы для кампазітарскай арганізацыі рэспублікі выязны пленум, як вядома, адбыўся напярэдадні 30-годдзя Перамогі і праходзіў на зямлі гераічнага Брэста, горада-крэпасці, абаронцы якога навека ўпісалі свой подзвіг у гісторыю барацьбы за гонар і незалежнасць нашай сацыялістычнай Бацькаўшчыны. Прыгадваючы падзеі сёлетняга пленуму, калі пленум Саюза кампазітараў БССР стаў багатым на жанры і таленты паказам дасягненняў вясна-папулярнай музыкі нашай рэспублікі, дырэктар філармоніі Г. Загародні сказаў карэспандэнту штоднёвіка «Літаратура і мастацтва»:

ПА УРАЖАННЯХ ад сустрэч са слухачамі салістаў і ансамбляў філармоніі адчуваеш, што музычны расказ пра вайну патрэбен і ветэрану, і піянеру. Франтавая песня, якую спявалі абаронцы Сталінграда, і вакальна-сімфанічная пэзма, напісаная як данина пашаны загінуўшым і вечно жывым салдатам Арміі Перамогі, велічная кантата і лірычны раманс, хор і інструментальны твор — у любых праявах тэма выпрабаванняў вайны хвалюе аўдыторыю. Зразумела, нашы калектывы, што выступалі ў Брэсце вясной, ніколі не забудуць прыёма такой музыкі шматлікімі слухачамі пад адкрытым небам.

Пачынаючы сезон 1975/76 гг., філармонія вырашыла пазнаёміць мінчан з новым музычным творам — «Героям Брэста». Асновай для яго стала вядомая пэзма таленавітага сучаснага паэта Рыгора Барадулліна «Балада Брэсцкай крэпасці». Кампазітар Генрых Вагнер паводле драматычных строф напісаў, на наш погляд, узрушаючую музыку для сімфанічнага аркестра, хору, саліста і чытальніка. Пафас гэтай музыкі перадаюць такія радкі:

Сляпыя закрэслілі кулі,
Згубіліся спісы, магчыма...
Сыноў сваіх знае матуля,
Сваіх абаронцаў — Айчына.

Гэта пакуль што самае буйнае ў нас музычнае адлюстраванне гераічнай знапеі Брэста сорак першага года. Сімфанічны аркестр пад кіраўніцтвам заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Ю. Яфімава, Акадэмічная

«Гурыйскія песні» грузіна Тактакішвілі, кантата «Той, хто нясе сонца» літоўца Баласіса, «Поліфанічная сімфонія» эстонца Пярта, маштабныя кантаты і сімфанічныя сюіты вядомых рускіх кампазітараў Свірыдава і Шчадрына. Аб'екты маюць і асветніцкія задачы: сістэма канцэртаў, пабудаваная па пэўных арыенцірах, далучае слухача да крыніц музычнага характара па вызначанай праграме. Такія праграмы розныя і па жанравых асаблі-

цы выканаўцаў прыцягваюць увагу. Напрыклад, калі за дырыжорскім пультам стане Максім Шастаковіч, аўдыторыя збярацца з ліку знаўцаў творчасці яго бацькі, сусветна-вядомага кампазітара; калі мы запрасім на канцэрт папулярнага спявака народнага артыста СССР Дзмітрыя Гнацюка, да нас прыйдуць паклоннікі гэтага таленту і яго вакальнага мастацтва... А колькі знаёмых мае ў Мінску Дзяржаўны акадэмічны хор Латвійскай ССР! Адзп-

Усесяюзны фестываль «Беларуская музычная восень». Спадзяемся, што да 14 лістапада ў Мінск з'едуцца, як кажучы, усе канцэртныя сцягі краіны, каб прадэманстраваць салідную праграму музычнага багацця нашай шматнацыянальнай Радзімы. Фестываль з'явіцца своеасаблівай творчай справаздачай перад грамадскасцю прадстаўнікоў братніх народаў напярэдадні з'езда Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Інтэнсіўная падрыхтоўка да адкрыцця сезона, да якога з'явіцца некалькі дзён, — гэтыя дні Георгій Мікалаевіч, — для нас, работнікаў філармоніі, падлік вядзецца на гадзіны, — вось будні калектыву. Паслязайтра першы дзень свята. Канцэртная зала на плошчы імя Якуба Коласа гэсцінны адкрывае дзверы: калі ласка, таварышы мінчане і госці горада-героя!

На здымку — гучыць музыка калі святчэнных сцен дытадзі над Бугам.

Фота Ул. ІРУКА.

Г. ЗАГАРОДНІ: «МУЗЫКА АДКАЗВАЕ НА ДУХОЎНЫЯ ЗАПАТРАБАВАННІ»

капэла і салісты рыхтавалі яе, адчуваючы вялікую адказнасць за прэм'еру перад грамадскасцю.

Філармонія рыхтуецца да сустрэчы XXV з'езда КПСС. Гераічная тэматыка спалучаецца з тэмамі сённяшняга дня, гартуюцца старонкі класікі, што апяваюць духоўныя каштоўнасці чалавека. Першымі нашымі слухачамі такіх праграм будуць працоўныя Мядзельскага раёна і калектыву Мінскага завода імя Леніна, з якімі філармонія мае дагаворы аб сацыялістычнай садружнасці. Цыклы канцэртаў для падшэфных — гэта канкрэтнае мерапрыемства дырэкцыі і грамадскіх арганізацый філармоніі ў планах падрыхтоўкі да форуму камуністаў краіны.

Шырокія даляглыды нашых абанементных канцэртаў. Для адной катэгорыі слухачоў мы наладжваем лекцыя-канцэрты і ўключаем папулярныя творы; для іншых складаюцца праграмы, дзе гучыць музыка філасофскага зместу, няпростай вобразнай мовы. Мяркуем паказаць значныя творы кампазітараў рэспублікі. Сярод навінкаў сёлетняга сезона — партытуры Яўгена Глебава, Сяргея Картэса, Андрэя Мдзівані. У вечарах музыкі братніх народаў названы такія творы, як

васцяк, і па зместу, і па адрасатах. Скажам, штосьці самае цікавае для сябе знойдзе ў розных абанементнах і вучань сярэдняй школы, і студэнт, і малады рабочы, і навуковы работнік. Тым больш, што і іме-

ты строгай класікі паслухаюць у яго выкананні незабыўныя партытуры Баха, Берліёза, Гендэля. Бетховенскую праграму пакажа мінчанам дырыжор Джэймс Фрэзер (ЗША).

Сёлета адбудзецца Другі

I ЯСКРАВЫЯ ХАРАКТАРЫ, I ПЕРШАКЛАСНЫ ВАКАЛ

Маскоўскі камерны музычны тэатр упершыню прыехаў на гастролі ў Мінск. Калектыў паказаў надзвычай цікавы рэпертуар. На афішы, напрыклад, суседнічалі камічная опера кампазітара другой паловы XVIII стагоддзя Васілія Пашкевіча «Скуны» і твор сучаснага савецкага кампазітара Ціхана Хрэнінава «Многа шуму... з прычыны сэрца». Оперы адзіліся амаль два стагоддзі развіцці рускага опернага мастацтва, але абодва спектаклі гледзеліся і слухаліся з неслабым увагай.

«Скуны» ў музычнай рэдакцыі Я. Левашова (дырэктар Ул. Агранскі) прасякнуты вострым сацыяльна-выкрывальным гратэскам, мае ў сабе прыкметы жанравага опернага відовішча. Лрычная парафраза камедыі «Многа шуму з-за нічога», якая атрымала ў лібрэта Б. Пакроўскага назву «Многа шуму... з прычыны сэрца», перапоўнена ізацірадасным настроем, гаралівым тумарам, дасціпнымі сітуацыямі і саркастычнымі характарамі. Абедзве пастаноўкі оперных мініцюр аб'яднаны агульнай мастацкай воляй, яны бліжэй да дасканалому прафесіянальнаму майстэрству выканаўцаў, вылучаюцца іх глыбокім веданнем

і сцэны. I таго жывіцца, што адлюстравана кампазітарамі ў музыцы. Зроблена ўсё гэта народнымі артыстамі СССР Барысам Пакроўскім. Гэты рэжысёр упісаў шмат яскравых старонак у гісторыю станаўлення савецкага опернага тэатра (дарэчы, гледачы старэйшых пакаленняў пазнаць, што яго пастаноўкай оперы «Алеся» Я. Цікоцкага ў 1944 годзе ў разбураным Мінску адкрыў свой першы пасля вызвалення горада ад акупантаў сезон нацыянальны оперны тэатр, а праз год рэжысёр паставіў арыгінальную «Кармэн» Бізэ з народнай артысткай СССР Л. Александроўскай у галоўнай партыі). Цяпер мінскія гледачы пазнаемліся з маладым тэатральным калектывам, два гады назад створаным штурмавымі музыкамі тэатра Б. Пакроўскім. Чым цікавыя спектаклі гэтага ансамбля?

— Я назваў бы гэты тэатр тэатрам спяваючага артыста. Так яскрава ўвасоблены ў «Скуны» (рэжысёр Ю. Ярышоў, мастак А. Ціхмірава, балетмайстар Я. Санговіч) жывыя і маляўнічыя характары чалавечых тыпаў мінулага, так арганічна паводзяць сябе ў вобразах выканаўцы. I ўсё гэта не пераціскае ім дэманстраваць

адмысловае ўменне выканаўцаў, вакальныя партыі оперы. Тое ж самае ў шэрагах старых старонках, якім Ц. Хрэнінаў даў такое непаўторна свясла мелодыйнае гучанне, што часам пачынаеш думаць, быццам Шэкспір і разлічваў на такі кампазітарскі талент. Мне здаецца, што ансамбль пад кіраўніцтвам Б. Пакроўскага творча развівае прыкметы рускага рэалістычнага

спеву на музычнай сцэне. — насць вобразаў спалучаецца сказаў нам народны артыст СССР Анатоль Георгіаў пасля аднаго са спектакляў. — Радуе багацце мастацкіх сродкаў, якія так шчодра выкарыстоўвае рэжысёр у рабоце з артыстамі пры раскрыцці музычнай драматургіі твораў. Я ўважліва назіраў за выступленнямі таленавітых акцёраў-спевакоў Б. Дружыніна, Э. Акімава, Л. Сакаленка, М. Бугровай, І. Парамонава, здзіўляючыся іх арганічнай свабодзе ў паводзінах, пры якой пават у маўклівых паўзах не абрываецца сцэнічнае дзеянне. Гэта робіцца, калі так можна сказаць, па-мхатаўску. Завострая тыпалі-

з апраўданай формай іх сцэнічнага раскрыцця. Прыемнае знаёмства...

Знаёмства адбылося. Мінчане горача віталі калектыў Маскоўскага камернага музычнага тэатра. Гэтыя суспэры адкрылі для прыхільнікаў опернага жанру новыя аспекты яго вопыту і развіцця даўніх традыцый. Сапраўды, калектыў выхаванцаў Б. Пакроўскага прадэманстравалі здольнасць ачысціць наватарскія пошукі рэжысуры і беражліва захоўваць каштоўныя традыцыі мінулага практыцы ў гэтым кірунку опернага мастацтва.

Ул. ЯФРЭМАУ.

ФІЛЬМЫ АБ МОЛАДЗІ

Прэм'ерай новай мастацкай кінастужкі «Братухна», створанай сумесна беларускімі і балгарскімі кінематаграфістамі, пачаўся ў рэспубліцы тыдзень савецкіх і балгарскіх фільмаў аб моладзі. Пастаноўку карціны ажыццявіў лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі рэжысёр І. Дабралюбаў. Сцэнарый напісаў С. Дудаў. А. Ценеў і А. Ялонцьеў.

— Галоўная тэма нашай карціны, — гаворыць С. Дудаў, — гэта балгара-савецкая дружба. Дзякуючы ёй, дзякуючы бескарыслівай дапамозе Савецкага Саюза мы перамаглі ў барацьбе з фашысцкімі захопнікамі. Гэта тэма мне асабліва дарагая, таму што ў гады вайны я быў у руках барацьбітоў супраць фашызму. I расказаць аб нашай барацьбе людзям — мой грамадзянскі абавязак, сэнс усёй творчасці.

У галоўных ролях здымаліся Анатоль Кузняцоў, Святлана Фамічова, Стэфан Данайлаў, Уладзімір Басаў і іншыя савецкія і балгарскія акцёры.

У кінастужках рэспублікі працягнецца паказ шырокакрэнанай балгарскай мастацкай кінастужкі «Устрыожаная цысьня», прысвечанай антыфашысцкаму паўстанню ў Балгарыі ў верасні 1929 года.

Да III фестывалю савецкай і балгарскай моладзі прымеркаваны паказ балгарскіх мастацкіх і хранікальна-дакументальных кінафільмаў «Пачатак дня», «Ні да каго», «Дублёр», «Бывайце, сябры», «Вольная птушка», «Вялікая вада», «Гэты сапраўдны мужчына», «Хроніка перамогі» і іншых, а таксама новых савецкіх карцін «Дзёнік дырэктара школы», «Фронт без флангаў», «Шукаю мой лёс», «Калі жанчына асялае каня», «Верны сябар Санча».

Зноў выпускаюцца на экраны мастацкія кінастужкі «Першы кур'ер», «Украдзены поезд» і «Напярэдадні», створаныя сумесна савецкімі і балгарскімі кінематаграфістамі.

БЕЛТА.

РЭПЛІКА

ПРАГУЛКА ПА ПАВЕРХНІ

увадзіце аб густах, жывоцёных перакананых і злыбкіх намерах гаспадароў кватэры.

Такі афармавак спектакля. Паводле п'есы ў ім павінны былі б дзейнічаць рэальныя тыпы ў пэўным грамадскім асяроддзі. Ім абрыдла жукіцца каняк і націгнула на дзіцячыя забавы. Парашылі — зрабілі. Уявілі сябе журавамі і, размахваючы рукамі-крыламі, паляцелі ў цёлы край... у другі накой — працягнуць «прычашчэнне». Ад пачынаў стравініка і націгнуў у сэрцы гуляюць дарослыя ў дзіцячыя забавы, качаючы па някой крадзежна аўтамабільныя накрывкі, снываюць вельмі шчыра і зладжу на зухаватых неспі. Кузькіну не ханіла месца для скокаў па падлозе, дык фантазіяй рэжысёра ці самога выканаўцы Ю. Сідарава той робіць, гэта на вачку пінніна. Спрошчана ж разумее пастаноўчык сатырычны метад паказу жыцця! I тое, што Кузькіна (Ю. Сідараў) назваў сябе «пажаком журавоў», і расставанне з беластвольнымі бязокамі, потым зварот у родны край «цягніком», «барацьба» за месца ў вагоне, і спрэчка Простага чалавек (Ю. Ступакоў) з Пузатым (А. Бядоў) не выяўляюць глыбокай сутнасці гэтых людзей, а выглядаюць гарэзілімі гульнямі хранічных алкаголікаў. Ніўжо для такога відовішча браці ў рэпертуар п'есу В. Шукшына?

Вера Сяргееўна ў выкананні В. Краўчанка — асоба з абмежаваным густам, набаўленай жагоўдай абаяльнасці. Яна псіхалагічна несумяшчальна пават з Арыстархам. Апраўдваючы ў Веры Сяргееўне «анекдот», «чумічку», «дурішчу», артыстка з празмернымі пацёска-

мі на зненне смешных момантах усё ж паказвае некамуні-кабельнасць гэтай жанчыны пават сярод свайго акружэння. Кірматы (Б. Падва) дзея таго, каб «назбавіць» кампанію сяброў ад яе захадаў, спрабуе «варыянт спакунення» гаспадыні кватэры, але сам ледзь не становіцца ахвірай уласнай інтымі. Увесі такі далікатны і вельмі, Кірматы нечакана падае перад геўтаймавалінай і, не краючыся падлогі, застаецца ў вісячым становішчы. Адзіная мэта пахабніка — вымаляць літасць для сябе. Хай сабе тут гратэск таксама павуе ў паводзінах выканаўцаў. В. Краўчанка і Б. Падва імкнуцца ўнутрана апраўдаць сямяя нечаканыя ракурсы і ўчыткі персанажаў.

Можна прыняць за ўчалы і жыццёва-пераканаўчы тып Простага чалавек (Ю. Ступакоў). Артыст не адмяжаюцца ад уважлівага вобраза, усю іронію адрасуе свайму акружэнню. Самавыкрыццё Простага адбываецца праз выкрыццё другіх. Артыст выраза падакрэслівае ўнутраны разлад з «сэбрамі». Закрануты яго чалавечы гонар, яму крыўда слухаць кнівы Пузатага наконт свайго выхавання, звычай, мінулага. Смяшанне і імкненне Простага самаанвердзіцца ў сваім асяроддзі. Ён прыносіць сярняку каняку на кватэру Арыстарха з намерам... адзівіць прысутных. На жаль, у спектаклі на гэты шырокі жэст ніхто з персанажаў паогул не рэагуе!

Такая абьякаваецца да партнэра, між іншым, паогул здзіўляе гледачоў. Нібы кожны з артыстаў выконвае зусім асоб-

ныя ад партнэраў задачы. Гэтым узмацяецца ўражанне, быццам і для рэжысёра больш важным было, каб у жонцы з персанажаў выявілася смешнае або агіднае незалежна ад таго, што і як робіць у гэты момант, скажам, Чарына (А. Кашкер) або той жа Арыстарх. Атрымліваецца галерэя не вельмі прыемных, сцігла кажучы, фігур карыкатурнага характару. Сузасны меншай вельмі спрытна прыкідваецца выхаваным чалавекам, адукаваным, пават інтэлігентным. У спектаклі рэжысёр А. Кузняцоў адкідае такі метад мінімры ў паказе персанажаў «Энергічных людзей» і выводзіць кожнага з адкрытым зображэннем. Сложэт камедыі рухаецца, а ў партрэтах дзейных асоб зафіксаваны адзіны нейкі выраз, пенга амаль натадатынае, і ўсе намаганні артыстаў быць разнастайнымі выдзе толькі да дэманстрацыі ўмельства быць на сцэне яшчэ і яшчэ больш смешнымі...

Калі «цёплую кампанію» выкрываюць персанажы націпаюць падазрона вышучванне «зрадніка» ў сваім асяроддзі, а потым звартаюць увагу на залу — хто ж мог дзесці на іх? А зала не была ўласнікам спектакля, яна толькі назірала за «карнавалам» пачварных істот у лаволі смешным іх выглядзе. Змястоўнай думкі і актыўных эмоцый спектакль не абуджае, зводзіць гэтую сатыру В. Шукшына да плоскага анекдота, расказанага простадыяна і грубавата.

Шкада! I п'еса не «з тых»; і тэатр мае сілы для печага большага.

Іван ЧАРКАС.

ЗЯМЛЯ

ВЯСНА

Знік прыступ.

Дні журбы ў апале.
Люблю жыццё, як першы сон,
Я вычытаў у «Капітале»,
Што для паэтаў—
Свой закон.

Цяпер буран
Хоць чортам вый,
Ды стукай, як тапелец голы,
Я, хмель прагнаўшы з галавы,
Таварыш рупным і вясёлым.

Гнілых не варта шкадаваць,
Як і мяне ў часіны скрухі,
Я быў жа згодны паміраць
У скавытанні завірухі.

Цінь-цінь, сінца!
Добры дзень!
Спявай!
Не дам крануць нікому.
І калі хочаш,
На пляцень
Сядай па птушшаму закону.

Вярчэння ў свеце ёсць закон,
І жыць — мець дотык
З тым законам.
Калі з людзьмі ты парадніён,
Рабі ўсё
З вартасцю да скону.

Наклон табе,
Клён бедны мой!
Прабач, што я цябе пакрыўдзіў,
У ношанай апараты выйдзі,
Набудзеш новую
Вясной.

Табе задарам красавік
Зялёную накіне кепку,
І возьме
Ласкава ў абшчэпку
Хмель, што ліяніцца прывік.

Дзяўчына выйдзе і вадой
Табе паможа, клён, абдацца,
Каб снегавейнаю парой
Ты мог з мяцеліцай спрацацца.

А месяц
Выплыве ўначы.

Яго не згрызлі псы ў аблаву:
Не выдаваў сябе нічым
З-за бойкі

Між людзьмі крывавай.

Яна закончана...

І вось—

Ён зноў сваім святлом лімонным
На дрэвы ў харастве зялёным
Лье ззянне гучнае
З нябёс.

Дык пі, душа мая,
Вясну!
Хвалюйся званам
Вершаў новых!
Страчаючы часіну сну,
Я не аблаю
Пеўняў словам.

Зямля, зямля!
Ты не метал.
Металу ж
Не квітнець ніколі.
Радку даверыцца
Даволі,
І стане
Блізкім «Капітан».

1924 г.

Пераказаў М. КАЛАЧЫНСКІ.

Запытаў сягоння я ў мянялы,
Што дае за паўтумана па рублю,
Як сказаць мне для чароўнай Лалы
Па-персідску рускае «люблю»!

Запытаў сягоння я ў мянялы
Ды цішэй ад ветру, Ванскіх хваль,
Як назваць мне для чароўнай Лалы,
«Пацалунак», затаіўшы жаль.

І яшчэ спытаўся я ў мянялы,
А пад сэрцам боязі змяя,
Як сказаць мне для чароўнай Лалы,
Як сказаць мне, што яна «мая»!

Адказаў мяняла з неахвотай:
— Грэх каханне словам дакараць,
Уздыхаюць аб каханні ўпотаі,
Босы, быццам яхanty, гараць.

І не мае назвы пацалунак,
Ён не стылы надпіс на скляпах,
Пацалунак вее ружай юнай,
Растае пясцікам на губах.

Ад кахання не бяруць зарукі,
Пазнаюць з ім радасць і бяду.
«Ты — мая» прамовіць могуць рукі,
Што зрываўлі чорную чадру.

Шаганэ ты мая, Шаганэ!
Ці таму, што на поўначы доля,
Я гатоў расказаць табе поле,
Як ад поўні святлей збажыне.
Шаганэ ты мая, Шаганэ.

Ці таму, што на поўначы доля,
Што там поўня паўней у сто раз,
Як ні быў бы прыгожы Шыраз,
Ён не лепш ад разанскіх раздолляў.
Ці таму, што на поўначы доля.

Я гатоў расказаць табе поле,
Валасы ўзяў я ў жыта, з імжы,
Як захочаш, на палец вяжы,—
Я не чую ніякага болю.
Я гатоў расказаць табе поле.

Як ад поўні святлей збажыне,
Ты па сукрах маіх здагадайся.
Дарагая, жартуй, усміхайся,
Не будзі памяць толькі ўва мне,
Як ад поўні святлей збажыне.

Шаганэ ты мая, Шаганэ!
Там дзяўчына на поўначы мілай,
Ты да болю яе паўтарыла,
А ці думае пра мяне!..
Шаганэ ты мая, Шаганэ.

Кофточка з блакіту. Сінь журботных
воч.

Любай не сказаў я праўды ў тую ноч.

Запытала: «Беліць завіруха бель!
Запаліць бы ў печцы ды паслаць
пасцель».

Адказаў я: «Нехта ў звонкай цішыні
Белыя пясцікі сыпле з вышыні.

Запалі ты ў печцы, пасцялі пасцель,
Без цябе на сэрцы завірухі бель.»

Снежная зямля кружыць бойка,
Полем імчыцца чужая тройка.

Буйнасць чужая на тройцы чісціць.
Дзе мая радасць! Дзе маё шчасце!

З віхрам зляцела ўсё ў далі замгленай
Вось на такой жа тройцы шалёнай.

Не крыві ты ўсмешку ў маладой
журбе,
Іншую кахаю, толькі не цябе.

Сам сябе, ты знаеш, я не шукаў —
Бачу, не цябе я, не цябе шукаў.

Я праходзіў міма, сэрцу ўсё адно —
Проста закарцела глянуць у акно.

Выткаўся на возеры ціхі ўзор зары,
Зноў глушцы са званамі плачуць
у бары.

Недзе плача івалга — у дупле ў цішы.
Толькі не да плачу мне — светла
на душы.

Знаю, выйдзеш вечарам на залом
дарог,
Сядзем свежым прыцемкам
пад суседні стог.

Зацалую дап'яна, вымну кветкаю,
Хмельнаму ад радасці — вецер
сведкаю.

Ты сама пад ласкамі скінеш шоўк
фаты,
Аж да рання п'яную аднясу ў кусты.

Хай глушцы са званамі плачуць
у бары,
Ёсць туга вясёлая ў барвасці зары.

СУКІН СЫН

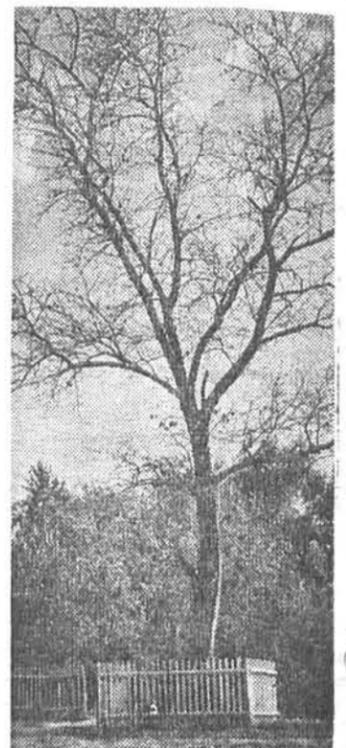
Зноў гады змрок развіднілі даўні
І шумяць, як рамонкавы луг.
Псіну міную зноў згадаў я,
Што ў юнацтве была мне друг.

А юнацтва маё адшумела,
Як струхлелы за вокнамі клён.
Мне дзяўчына згадалася ў белым,
Для якой быў дварняк паштальён.

А не ў кожнага ёсць свой блізкі,
Ды яна мне як песня была,
Бо з аброжка маёй запіскі
Аніводнае не ўзяла.

Не чытала яна іх ніколі,
Не зірнула хаця б крадком.
Толькі мроіла нечым паводі
Ля каліны за жоўтым стаўком.

Я таміўся... Хацеў прывету...
З'ехаў так... І праз колькі год
Дарагім і вядомым пастам
Зноўку тут, каля родных варот.

З усіх драў'язаненіх лясоў
паэт, бадай, найбольш любіў
клён. Любаваўся ён і прыгажуняй-
няй-бярозай, гнутнай рабінай,
А гэтую тапалю ён пасадзіў
сам.

Я ГОЛАС ТВОЙ СПАСЦІГ...

Здохла псіна і даль зглушэла,
З той жа масцю з адлівам у сінь,
З брахам лівіста ашалелым
Мяне стрэў малады яе сын.

Гэта ж трэба так урадзіцца!
Зноў развіднеўся боль душы.
Маладзей з гэтым бодем як быццам,
І хоць зноўку запіскі пішы.

Рад паслухаць я песню былую,
Не брашы! Не брашы! Сорам май!
Дай, брахло, я цябе пацалую
За абуджаны ў сэрцы май.

Да цябе прытулюся целам,
Як сябры, ў дом увойдзем, звер...
Падабаў я дзяўчыну ў белым,
Ды ў блакітным люблю цяпер.

Душы тужыць па вышні,
Сніць нетутэйшых ніў загоны.
Няхай на дрэвах цішыні
Варушыцца агонь зялёны.

Хай цепляцца сукі ствалоў,
Як свечкі, перад таямніцай,
І расцвітаюць зоры слоў
На іх першалістоце ніцай.

Зямля, я голас твой спасціг,
Ды не страху пакуту гэту,
Як дол прыціхлы з вод сваіх
Адлюстраваную камету.

Так коні не страхуць хвастамі
Той поўні, што іх п'е ў хрыбты.
Каб мог я прарасці лістамі
У глыбіню, нібы лісты.

Ты іншым выпіта з вясны,
Мне, зрэшты, досыць засталася:
Дым валасоў тваіх шклянны,
Вачэй прытомленае восень.

О, ўзрост асенні! Для мяне
Жаданей за юнацтва й лета.
Ты падабаешся ўдваіне
Уяве мройлівай паэта.

Ніколі сэрцам не маю,
На голас пыхі й самазванства
Магу запэўніць цішыню —
Развітваюся з хуліганствам.

Расстацца час настаў з крутой,
Не скоранай нікім адвагай.
Бо сэрца напілося той,
Што кроў працверажае, брагай.

Акенца верасень крануў
Галінаю вярбы барвянай,
Каб я сустрэў, каб агарнуў
Яго прыход сваёй пашанай.

Цяпер не многае кране —
Міруся без прымусу й страты.
Інакшай Русь здаецца мне,
Інакшымі — клады і хаты.

Ясней наўкола бачу зрух,
Ці там, ці тут, ці недзе гэта, —
Лёс даў табе, сястра і друг,
Быць спадарожніцай паэта.

Я праспяваць адной бы мог,
Пазбыўшыся ад ашуканства,
Табе пра прысмеркі дарог
І збытлівае хуліганства.

Сядзем побач добрым ладам.
Вочы ў вочы — спрэчым скруху.
Прагну пад святым паглядам
Слухаць страсці завіруху.

Гэта восеньскае золата,
Валасоў русявых пасма —
Засвіталася ўсё, як золак,
Як ратунак лавеласа.

Я пакінуў край, дзе травы
Зацвітаюць толькі нашча.

З гарадской палынай славы
Я хацеў пражыць прапашчым.

Каб душа, тугу злыгаўшы,
Не згадала сад і лета,
Дзе пад музыку люгашак
Я расціў сябе паэтам.

Восень там цяпер такая ж...
Клён і ліпы ў шыбах цёмных
Лапамі галін шукаюць
Тых, каго дагэтуль помняць.

Іх даўно няма на свеце.
Сціхлы месяц на пагосце
На крыжах праменнем меціць,
Што да іх нам быць у госці.

Што, аджыўшы ўсе трывогі,
Пройдзем змоўкляя, пад шаты.
Хваляватся дарогі
Радасцю жывых багаты.

Сядзем побач добрым ладам.
Вочы ў вочы — спрэчым скруху.
Прагну пад святым паглядам
Слухаць страсці завіруху.

Мне сумна на цябе глядзець,
Шкада балючых успамінаў!
Ці толькі вербавую медзь
Нам верасень з табой пакінуў!

Забрала сцюжа губ чужых
Тваё цяпло, трапёткасць целы.
Нібыта дождж імжэць не сціх
З душы, што ўнепрыкмет змярцела.

Што ж! Мне не боязна яго.
Ёсць радасці інакшай шчырасць.
Бо засталася з усяго
Хіба што жоўты тлен і сырасць.

Дый сам сябе я не ўбярог
Для ціхіх мар, для ўсмешак мілых,
Так мала пройдзена дарог,
Так многа зроблена памылак.

Спадман жыцця, пусты разлад.
Не хопіць літасці і злосці.
Як могільнік, услалі сад
Бяроз абгрызеныя косці.

Таксама адцвіцём і мы,
І адшумім, як госці саду.
Не просім кветак у зімы,
Дык сум па іх — пустая звада.

Хто я! Што я! Летуценнік вечны,
Сінь вачэй растраціў, а калі!
І жыццё пражыў нібы дарэчы,
Заадно з другімі на зямлі.

Мой па звычцы пацалунак палкі,
Многіх цалаваць я меў давер,
І нібы запальваю запалкі,
Словы любасці кажу цяпер.

«Дарагая», «любая», «давеку»,
А ў душы ўсё звыклае даўно,
Як зачэпіш страсці ў чалавеку,
То не знойдзеш праўды ўсё адно.

І таму душы не так марозна:
І жаданне, і агонь міне.
Ты, мая таропкая бярозка,
Створана для многіх і мяне.

Хоць шукаю родную адну я,
Ні на кога не звярну віну,
Я цябе нікольні не раўную,
Я цябе нікольні не кляню.

Хто я! Што я! Летуценнік вечны,
Сінь вачэй растраціў, а калі!
І цябе кахаў хіба, дарэчы,
Заадно з другімі на зямлі.

Пераклаў Р. БАРАДУЛІН.

НА РАДЗІМЕ ПАЭТА

Канстанцінава... Тысячы людзей прыязджаюць сюды, на радзіму вялікага рускага паэта Сяргея Ясеніна. Тут ён нарадзіўся, тут прайшло яго дзяцінства, у гэтай вёсцы напісаў ён першыя свае вершы.

Звычайнае рускае сяло, якіх многа на Разаншчыне. Раскінулася яно на высокім беразе

Акі на некалькі кіламетраў. Звычайная вуліца, дамы, дрэвы... Але па-іншаму глядзіш на ўсё, — знаёмства з роднымі паэтавымі мясцінамі дапамагае лепш зразумець яго творчасць.

Хата, дзе прайшло яго дзяцінства. «...З вуліцы выглядала яна вельмі прыгожай. Налічнікі, карніз і свяцёлка былі дзі-

восна выразаны і падфарбаваны белай фарбай. Жалезная страх, вадасцёкавыя трубы і аббітыя цёсам вуглы надавалі ёй святочны выгляд» — так пісала аб роднай хаце сястра паэта Кацярына Аляксандраўна. Хата даўно згарэла. Але перад намі — дакладны адпаведнік ранейшай.

У 1965 годзе ў Канстанцінаве адкрылі мемарыяльны музей паэта, і ўсё там зараз так, як было пры жыцці юнага Сяргея.

Нават вуліца каля яго дома не заасфальтавана. Каля каліткі акуратна стаіць таполя, якую пасадзіў Сяргей Ясенін у адзін з апошніх прыездаў дадому. У садзе захавана невялікая хацінка, куды перабралася маці паэта пасля пажару.

На ўсё гэта з жалем і тугой глядзіць юны паэт з п'едэстала помніка, зробленага з беласнежнага мармуру.

Беражліва захоўваецца кож-

ная рэч, кожная мясціна, звязаная з памяццю пра паэта.

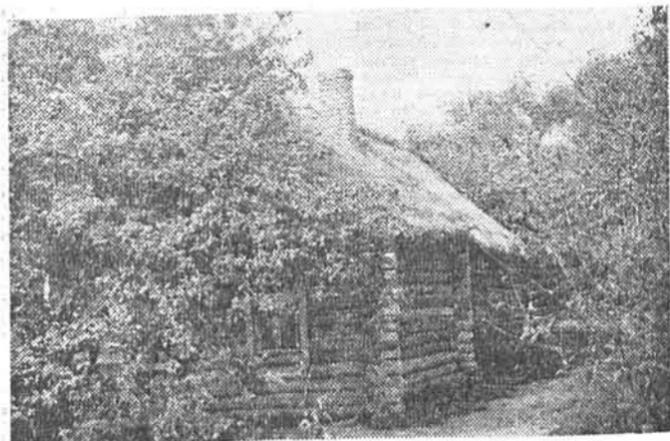
У літаратурным музеі, які размешчаны непадалёку ад мемарыяльнага, сабраны шматлікія дакументы, якія расказваюць аб жыцці і творчасці Ясеніна. Уражае вялікая калекцыя кніг паэта. Творы яго перакладзены на многія мовы свету.

Паэзію Сяргея Ясеніна любяць і разумеюць мільёны чытачоў. І як у Міхайлаўскае, ніколі не зарасце народная сцяжына ў Канстанцінава.

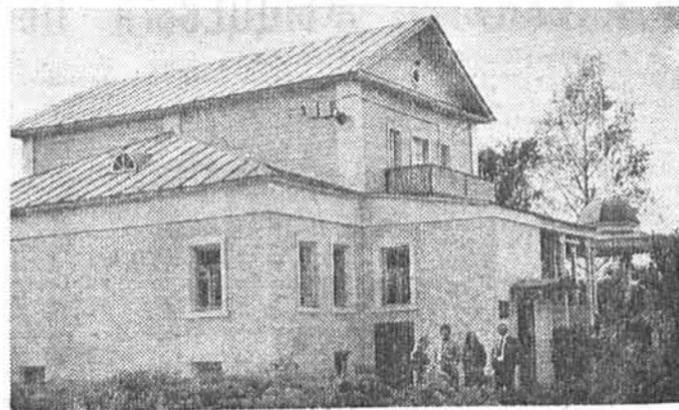
Д. ЛУПАЧ.

Помнік Сяргею Ясеніну каля роднага дома.

«Пусть струится над твоей избушкой...» Менавіта гэтую хацінку меў на ўвазе Ясенін, калі пісаў «Шэсьце маці».

Літаратурны музей паэта.

Фота аўтара.

САКАРСКАЯ ЗНАХОДКА

Сумесная англа-галандская археалагічная экспедыцыя, якая вядзе раскопкі на паўдзень ад Каіра, выявіла наштоўныя барэльфы ў недабудаванай грабніцы паблізу Сакары. Тут павінен быў быць пахаваны Харэмхоб, вялікі палкаводзец фараона Тутанхамона. Будаўнічыя работы спыніліся, калі Харэмхоб сам стаў фараонам. Як вядома, ён аддаў тады распараджэнне аб узвядзенні больш падыходзячай яго сямі магільні ў Даліне фараонаў, у Верхнім Егіпце.

На барэльфах у грабніцы паблізу Сакары скульптар адзначыў розныя перыяды з жыцця Харэмхоба. Ён паказваў яго і юнаком, які ўзносіў малітвы багам, і ў акружанні ліслівых ірацоў, і як ён вядзе за сабою вялізнае войска, і як прымае найвышэйшыя ўшанаванні ад фараона.

Дж. Марцін, кіраўнік экспедыцыі, які па шчасливай выпадковасці выявіў недабудаваную грабніцу, адзначыў, што да гэтага часу ў старажытных егіпецкіх уславяніках знойдзена вельмі мала партрэтаў знатных людзей, наказаных без прыкрае, тамі, якімі яны былі ў сапраўднасці. Між тым пры рас-

копках у Сакары знойдзена пліта, на якой Харэмхоб прадстаўлены зусім рэалістычна — з вялікім мясістым кручкаватым носам і двойным падбародкам. Відца, што гэта — чалавек сталага ўзросту і ранучы па характару.

Знойдзеная грабніца з'яўляецца значным адкрыццём. Асабліва цікавы буйны барэльф каля дзвярэй, якія вядуць у невялікую малітоўню. На ім адлюстраваны Харэмхоб, што сядзіць за сталом, на якім ляжыць хлеб, а іраці, які стаіць побач, накурвае яму фіміяму. На пліце відаць сляды чырвонай фарбы і захаваліся многія іерогліфы. Некалыкі трохметровых калон, якія акаляюць унутранае, пакуль яшчэ зашыпанне пяскою памяшканне плошчай 250 квадратных метраў, пакрыты зверху дапаўнальнай на майстэрству выкавання разбоям.

Кіраўнікі экспедыцыі мяркуюць, што ім спатрэбіцца яшчэ некаторы час на расчыстку ад пяску галоўнага і бакавых уваходаў у малітоўню і падвальнага памяшкання.

І. КАЛГАНАЎ,
(ТАСС).

ГОРАД—НАРОДНЫ ГЕРОЙ

Гораду Прышціне ўручаны ордэн Народнага Героя Югаславіі, якім ён узнагароджаны ў сувязі з 30-годдзем вызвалення Югаславіі і перамогі над фашызмам, за заслугі ў народна-вызваленчай вайне

і сацыялістычным будаўніцтве. Звыш 8 тысяч жыхароў Прышціны ўдзельнічалі ў вызваленчай барацьбе югаслаўскага народа супраць фашысцкіх акупантаў.
ТАСС.

КАЛЕКТЫЎ

МІНСКАГА МУЗЫЧНАГА

ВУЧЫЛІШЧА ІМЯ М. І. ГЛІНКІ

наведмаляе ўсім выпускнікам, што 25 кастрычніка 1975 года ў 16 гадзін адбудзецца ўрачыстасць, прысвечаная 50-годдзю вучылішча.

Адрас вучылішча: г. Мінск, 220038, вул. Грыбаедаў, 22.
Тэлефоны: 23-50-61, 23-52-72.

Дырэкцыя.

БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ КАНСЕРВАТОРЫЯ

ІМЯ А. В. ЛУНАЧАРСКАГА

А Б'Я У Л Я Е К О Н К У Р С НА ЗАМЯШЧЭННЕ ВАКАНТНЫХ ПАСАД ПРАФЕСАРСКА-ВЫКЛАДЧЫЦКАГА СКЛАДУ ПА КАФЕДРАХ:

камернага ансамбля—загадчык кафедрай;
дацэнт — 1;
спевы — загадчык кафедрай;
дацэнт—1;
старшы выкладчык — 1;
выкладчык — 1;
операй падрыхтоўкі — выкладчык — 1;
аркестравага дырыжыравання—загадчык кафедрай;
дацэнт—1;
гісторыі музыкі — загадчык кафедрай;
дацэнт—1;
за межных моў—загадчык кафедрай;
старшы выкладчык—2.

Заявы і дакументы, згодна палажэнню аб конкурсе, накіроўваць на імя рэктара па адрасу: г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 30.

Тэрмін падачы заяў—адзін месяц з дня апублікавання.

Даведкі па тэлефонах: 22-49-42; 22-96-71.

ДА АБЕДУ ТРЫ ГАДЗІНЫ

— Калегі,—наведміў інжынер Цыбікаў, вірнуўшыся з курьлікі,— у клідоры плакат павесілі. «Беражы рабочую хвіліну» вялікімі літарамі напісана. А далей—процьма даведаннага матэрыялу. Лічы, скажу вам, дужа кранаюць. Паўгадзіны адвясні ад плаката не мог. Затое ўсё назубок памятаю.

— І цікава, што ты запамінуў?— спытала тэхнік Светачка Чумазіна.

— За адну хвіліну выхадзяць з канвеера сотні аўтамабіляў!

— Грузавых альбо легкавых?— пацікавіўся старшы інжынер Клячкова.

— Легкавых, здаецца... Хутка мая чарга на «Жыгулі» надзідзе,— летуценна ўздыхнуў Андрэй Цярэшка.

Непрыязна зірнуўшы на Цярэшку, той-сёй сярэдзіта адварнуўся: бац, выхваляецца. Памаўчалі трохі.

— А за хвіліну выпускаяцца каля кіламетра трыкатажу,— наспынаўся зноў прыцягнуць да сябе ўвагу Цыбікаў.

— Учора ў ЦУМе попча давалі. Прыгажосні!—падхапіла лабарантка Валечка, бліснуўшы вачамі ў бок Светачкі.

— Узляла?— спытала Чумазіна.

— Аношняя... Белая ў чарвоных клеткі. А якія вялізныя махры!

— І што ў гэтым попча знаходзяць,— пагардліва сказаў Клячкова.— Нейкая хуетка з дзіркаю пасярэдзіне...

— Ну, печага ў пустых размовах бавіць час. Як-нік, працоўныя хвіліны бягуць,— нерашліва Клячкова Цыбікаў.— Ведаеце, за хвіліну можна некалькі тон цукерак зрабіць...

— Сёння ў буфете цудоўныя цукеркі «Марцінка» — закланочана сказала Светачка.

— А мой малы толькі ледзіны дуіць... Мо таму і худзючы такі...—змрочна наведміў загадчык аддзела Пырбанімясаў.— Яму або «Дзюшэ», або «Тэатральныя». І ўсё. Іншае — ні ў рот...

— А мая Наташка націкае на «Бульбінку», — завойкала Клаўдзія Сяргееўна.— Я і так, і гэтак адвучваю, ды дзе там!

— Добрая цукерка! Чаго вы на дзюшэ гэтак нападзеце?

— Дык жа яна ад гэтай «Бульбіны» таўсее...

— Шпіце вам,— уздыхнуў Пырбанімясаў.

— Дык жа каб ёй гадкоў сем было, а то ж семінацы! Хто ж на яе, такую тоўстую, увагу зверне? Зараз усе шукваюць зграбенькіх...

— Што праўда, то праўда,— згадзілася Светачка.— Учора іду на праспект, а насустрэч— Піначка Цімохіна... Бочка!

Цыбікаў не вытрымаў такога марнавання часу:

— Браточки, да абеду ж засталася ўсяго адна рабочая хвіліна. За хвіліну... ого, можна! Хутчэй набеглі ў сталовую!

І ўсе гуртом надаліся ў сталовую.

Сапавей РАЗБОЙНИК

БЯСПЛАТНАЕ МАЛАКО

НІБЫТА КАЗКА

Дзеінічаюць: **УДОВІН СЫН, ДВАНАЦЦАЦГАЛОВЫ ЗМЕЯ.**

Удовін Сын чытае сөөжы нулар часопіса. Ідзе Змей, ціцком садзіцца побач.

ЗМЕЯ: (Пасля доўгай паўзы). Што там цікавага?

УДОВІН СЫН: (Адарваўся ад часопіса). Творы маладых пісьменнікаў.

ЗМЕЯ: Ну, і як?

УДОВІН СЫН: Цікавыя рэчы.

ЗМЕЯ: Цікавую рэч можа стварыць толькі вялікі або сапраўдны пісьменнік.

УДОВІН СЫН: Што значыць сапраўдны?

ЗМЕЯ: Не ведаеш. Слабачок? (Пасля паўзы). Сапраўднымі пісьменнікамі робяцца не адразу. Яны вырастаюць.

УДОВІН СЫН: Як?

ЗМЕЯ: Спачатку трэба пахадзіць у пачаткоўцаў, потым у маладых.

УДОВІН СЫН: І доўга хадзіць патрэбна?

ЗМЕЯ: Некаторыя да самай несеі хоцьця.

УДОВІН СЫН: То як жа зрабіцца вялікім?

ЗМЕЯ: Маладыя, як правіла, павінны зрабіцца вядомымі. Вядомых ужо называюць сваімі імёнамі, а маладых — ішчымі. Маладыя або ішчыя — адно і тое ж. А ўжо вядомыя пера-

растаюць у выдатных, а выдатныя — у вялікіх. Вось я ўжо вялікі.

УДОВІН СЫН: Значыць, будзеш плаціць за малако...

ЗМЕЯ: За якое малако?

УДОВІН СЫН: Не чуў хіба?

ЗМЕЯ: (Падхапіўся і насяррожыўся). Нідзе асабліва не бываю, нічога такога не чую.

УДОВІН СЫН: Пра гэта ў Саюзе пісьменнікаў даўно ўжо гавораць.

ЗМЕЯ: Ці мала ў нас розных чутак нускаюць? Пяваўгаюць розную лухту ішчы раз.

УДОВІН СЫН: Я чуў, што пачаткоўцам, усім ішчым і маладым дырэктар літфонду будзе выдаваць бясплатнае малако. З першага чысла, з панядзелка.

ЗМЕЯ: А вялікім?

УДОВІН СЫН: Вялікія самі сабе на малако зарабляюць.

ЗМЕЯ: Цікава. А што ж будзе са мной? (Падумаў). Не, вялікім мяне назваць нельга.

Хто мяне чытае? Вядомым — таксама не назавеш. Маладым? Ну, які ж я малады? Пачаткоўцам сам не хачу называцца.

Правільна будзе адвясні мяне да разрады ішчых. (Хвіліну пастаяў доўжкі). Пайду да дырэктара літфонду... Есць да яго гаворка...

Змей пайшоў і не развітаўся. Літаратурны запіс Р. ЯЎСЕЕВА.

Георгій ЮРЧАНКА

А-У-У, ТОЛЯ

Да драбніцы ўсё помню яшчэ і цяпер...

І тады я гукаю кагосьці, заву: — А-у-у!

Анатоль ШАЎНЯ

Успаміны жывуць, не стрымачы, не суняць.

Мне было шэсць гадоў, а табе нешта з пяць.

Ты крамянымі вуснамі звала мяне.

А я ў сэрцы стралу маляваў на сцяне.

Ты спяшала на прыстань і села ў карпет.

Я ўзмакрэў, несучы разві-

тальны букет...

Без цябе я пакрочыў адзін па туман.

Па расу, па імжу праз хлусню і падман.

Твой абрыс па жыцці са шкадобаю нёс.

Спаць з ім клаўся, ўставаў, летуценіў і — ўзрос.

Ды ішоў праз віхуры і шквалы адзін.

Варты самых прыгожых у свеце жанчын.

Сорак год я няўцешна кагосьці заву.

І ніколі ў адказ не гучыць мне: — А-у-у!..

Вясёлым штрыхом

Сяброўскія шаркы
К. КУКСО.

Р. Няхай.

Сапавей РАЗБОЙНИК

А. Масаранка.

Д. Бугаб.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

ЗЯЛЁНЫЯ ВЕРШЫ

Лічыў, так пішуць класікі:
Плёў вершы-выкрунтасікі...
Часамі рыфмы кволяць
Скрыпелі нібы колы ў іх.
Пасля стыль новы выбраў,
Паспрабаваў — верлібрам.
Рашуча ўрэшце, смела
Адаў павагу белым.
А вершы ўсё ж ягоня
Да костачак зялёныя.

СУСТРЭЧЫ, ПОШУКІ, АДКРЫЦЦІ.

«Вільнюс» у Мінску

— Асабіста мне і магазін, і калектыў прадаўцоў падабаюцца. Тут чула ставяцца да патрэб школы, да камплектавання бібліятэкі. Як вынік, школьна бібліятэка праз гэту кнігарню папоўнілася амаль на тысячу экзэмпляраў рознай літаратуры.

Такі ён, кніжны магазін «Вільнюс», сёння. Думаецца, што дзень заўтрашні будзе яшчэ больш радасны для аматараў кнігі Мінска і гасцей сталіцы. Зарука гэтага — шчырае жаданне калектыву кнігарні служыць людзям, прыносіць ім радасць, задавальняе іх пошы.

А. САКАЛОУ.
Дз. кніжны магазін.

Прадавец Святлана САЗОНЧЫК сярэд пакупнікоў ідэю перасоўвае кіска ад магазіна «Вільнюс».

Фота М. ЗАКАТЫХ.

- НОВАЯ КНИГАРНЯ
- ПАТРЫЁТКАМ — АД СЭРЦА
- НА ЭСТРАДАХ І У КЛУБАХ

ПАТРЫЁТКА, ПРАДАЎНИЦА, МАЦІ

У Маладзечна, у цэнтральнай гарадской бібліятэцы імя Крупскай адкрылася фотавыстаўна «Патрыётка, прадаўніца, маці», якая праводзіцца ў рамках Міжнароднага года жанчыны.

На ўрачыстым адкрыцці прысутнічалі знатныя жанчыны рэспублікі: былая мінская падпольшчыца, Герой Савецкага Саюза М. Б. Осіпава, свінарка саўгаса імя Прытыцкага,

Герой Сацыялістычнай Працы В. Ф. Паклінуха, маці — гераня з калгаса «Светлы шлях» Г. А. Белановіч.

150 работ беларускіх майстроў фатаграфіі, экспанаваныя на выстаўцы, расказваюць аб вытворчай і грамадскай дзейнасці жанчын Беларусі, аб іх удзеле ў Вялікай Айчыннай вайне і партызанскім руху, аб жанчынах-майстрах мастацтваў, вядомых спартсменках.

Чытачы, напэўна, насцярожыліся: ці не адбылося якой памылкі ў загаловку? Адрознажам — не. І абгрунтуем яго так: у Мінску па вуліцы Каліноўскага, 55 не так даўно адкрыўся трыццаць дзевяты па ліку кніжны магазін, які і атрымаў назву «Вільнюс». Дарэчы, гэта толькі адзін з магазінаў, аб'яднаных у буйны гандлёвы цэнтр з той жа назвай. Тут, на параўнальна невялікай плошчы, у сучасным будынку са шкла і бетону, пад адным дахам размясціліся вялікі праматарны магазін, гастроном, кнігарня, сталова, кафетэрыя і кулінарны, 103-е паштовае аддзяленне, ашчадная каса, аптэка, майстэрня па рамонту абутку, цырульня, фатаграфія, атэль індыўідуальнага пашыву, майстэрня па рамонту мэблі і хімчыстка. Да канца года будзе закончаны і кінатэатр на 800 месцаў, які таксама ўвайдзе ў новы комплекс.

Назву «Вільнюс» гандлёвы цэнтр атрымаў не выпадкова. У гэтым пераконвалася, калі знаёмішыся з асобнымі магазінамі, гутарыш з кіраўнікамі і работнікамі гандлёвага комплексу.

Знамянальна, што годам раней у адным з новых мікрараёнаў Вільнюса пачаў працаваць гандлёвы цэнтр «Мінск». Гэта, безумоўна, яшчэ адно сведчанне братняй дружбы рэспублікаў — Беларусі і Літвы.

...Наша знаёмства — з кнігарняй «Вільнюс». Невялікая, але надта ўтульная гандлёвая зала. Утульнасць гэта ва ўсім: у акуратнай, прастай і дасціпнай раскладцы літаратуры, у прыгожым, з густым аформленым сталом і вітрынамі, галоўнае, у цёплым, зацікаўленасці, з якімі тут сустракаюць кожнага наведвальніка. Увагу прыцягвае асобны стэнд «Літаратура выдавецтваў Літвы».

Вялікім попытам у нас карыстаюцца вершы Э. Мекэлайціса, С. Нерыса, творы І. Авіжуса, іншая мастацкая і навукова-пазнавальная літаратура, — расказвае загадкава кнігарні Э. А. Вершына. — І хоць магазін працуе нядаўна, у нас ужо шмат сяброў, пастаянных пакупнікоў. Задаволены яны, што адкрыўся такі магазін, што ёсць магчымасць бліжэй знаёміцца з літаратурай братняй Літвы. Хочацца спадзявацца, што нашы сувязі з прадстаўнікамі вільнюскай кнігандлюючых арганізацый будуць умацоўвацца, пашырацца. Будзем абменьвацца вопытам, вынікаць адзін аднаго на сацыялістычнае спаборніцтва.

Эма Аляксандраўна Вершына вопытная, спрактыкаваныя работнік. Да гэтага Вершына вучылася на аддзяленні прадаўцоў кніг Мінскага ГПТВ-32 паліграфістаў, сем год працавала таваразнаўцам у «Палітычнай кнізе», завочна скончыла Маскоўскі паліграфічны інстытут і набыла спецыяльнасць «арганізатар кніжнага гандлю».

Заўзята, з запалам і энтузіязмам узялася Эма Аляксандраўна за наладжванне работы новай, універсальнай кнігарні. Гэта бачна і па зацікаўленасці ў канчатковых выніках работы кожнага прадаўцы, і па тым, як беражна яны ставяцца да патрэб гасцей кнігарні, і па заклапочанасці камплектацыяй літаратуры, і па тым, што месціныя заданні па рэалізацыі літаратуры пасляхова выконваюцца, хоць на пачатку, яшчэ ў любой новай справе, сустракаецца шмат цяжкасцей. Але з імі, дзякуючы агульным нама-

ганням, калектыў спраеўся, перамагчы «цяжкасці росту».

— З Літвы мы атрымліваем шмат кніг, — расказвае Э. Вершына. — Пакупнікі знаёмяцца з імі, бяруць іх ахвотна. Асабліва цудоўна выдадзеныя дзіцячыя кніжкі і кнігі па мастацтву. Для папаўнення нашых паліц будзем самі перыядычна выязджаць у Вільнюс. Там мы будзем падбіраць тую літаратуру, на якую найбольшы попыт у беларускага чытача.

Калектыў прадаўцоў «Вільнюса» — дружны, зладжаны.

Ніна Мікітаўна Знак і Марыя Іосіфаўна Рувінская — заўзятыя прапагандысты кнігі, вопытныя работнікі ў кніжным гандлі.

Мне пашчасціла ў 1955 годзе адкрыцца ў Мінску магазін «Палітычная кніга», — гаворыць Н. Знак — і вось роўна праз дваццаць гадоў зноў «прамера» — адкрыццё кнігарні «Вільнюс». Ганаруся гэтым і імкнуса працаваць яшчэ лепш.

— Новае — заўсёды цікава, — працягвае М. Рувінская. — Таму з вялікім задавальненнем прыйшла працаваць у новую кнігарню. Мне прыемна, што на паліцах нашага магазіна ёсць літаратура літоўскай выдавецтваў, што гэта літаратура карыстаецца попытам. Мы імкнемся працаваць так, каб кожны, хто завітаў у кнігарню, выйшаў ад нас з пакупкай, каб людзі прыходзілі да нас часцей.

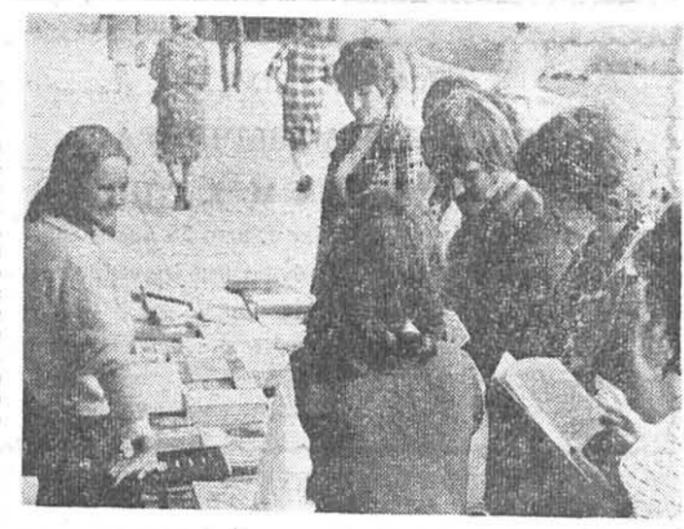
А Святлана Сазончык і Маргарыта Шандэроніч — навічкі за прылаўкам. Яны толькі робяць першыя крокі да нялёгкага, клопатлівага майстэрства прадаўца кніжнага магазіна.

— Сёлета мы скончылі Мінскае ГПТВ-32 паліграфістаў, — расказвае Святлана. — Пашчасціла трапіць у новую кнігарню. Кожны дзень мы прыходзім сюды з добрым настроем, вывучаем літаратуру, якая да нас паступае, і імкнемся данесці яе да пакупнікоў.

У гандлёвай зале «Вільнюса» заўсёды людна.

— Аляксандр Шастакоў, выпускнік тэатральна-мастацкага інстытута, — прадстаўляецца адзін з пакупнікоў. — Адкрыццё гэтай кнігарні — своеасаблівы падарунак аматарам кнігі. Я ўжо некалькі разоў заходзіў сюды і заўсёды што-небудзь набываў.

І яшчэ адна сустрэча.
Б. Ю. Мазіна, бібліятэкар 107-й СШ г. Мінска:

ЗАПРАШАЕ СТУДЫЯ

Вось ужо некалькі год пры Барысаўскім гарадскім Доме культуры імя М. Горкага працуе студыя прыкладнага мастацтва. Тут павышэюць сваё майстэрства самадзейныя мастакі і народныя умельцы, асвойваюць граматыку рысунка і

жывалісу будучыя студэнты ВУ.

У гэтым навучальным годзе ў студыю прыйшло новае папаўненне: залічана яшчэ адна група самадзейных мастакоў і народных умельцаў.

Б. ПЯТРОУ.

НА КРЫЛАХ МЕЛОДЫ

Брыгады Беларускай дзяржаўнай філармоніі, выступаючы ў розных аўдыторыях, знаёмяць слухачоў з творами Сяргея Ясеніна, што атрымалі музычнае ўвасабленне. Вучні прафесійна-тэхнічных вучылішчаў і калгаснікі, рабочыя буйных прадпрыемстваў і студэнтцы моладзь цёпла сустракаюць змястоўныя праграмы, адраваныя 80-годдзю з дня нараджэння вялікага паэта Расіі. У прыватнасці, брыгада спевака Сяргея Выдрына і музыкантаў Анятоля Парэцкага наведала Брэстчыну. Выступленні адбыліся на гарадскіх канцэртных эстрадах і ў заводскіх клубах абласнога горада, горада Каменца.

Гэты эдымак зроблен у інтэрнаце Мінскага будаўнічага трэста № 7. Цяпер С. Выдрына і А. Парэцкі даюць канцэрты для мінчан. У іх праграме рымансы і песні на вершы С. Ясеніна, лекцыя аб творчасці і жыццёвым шляху паэта.

Фота Ул. КРУКА.

ГЕРОЮ ПРЫСВЕЧАНА

У сувязі з 80-годдзем з дня нараджэння героя грамадзянскай вайны, урадніцка Беларусі Ул. М. Азіна ў Дзяржаўным гістарычным музеі БССР арганізавана выстаўна, прысвечаная жыццю і дзейнасці нашага земляка.

Увагу наведвальнікаў выстаўні прыцягваюць шматлікія

фотаздымкі, якія расказваюць аб дзяцінстве, юнацтве і баявым шляху героя, а таксама бюст Ул. Азіна работы скульптара М. Рабермана.

На выстаўцы прадстаўлена таксама карта «Баявы шлях Ул. М. Азіна і 28 стралковай дывізіі», фотаздымак «Н. К. Круп-

ская выступае на мітынг у 250 стралковым палку 28 стралковай дывізіі перад адпраўкай на Паўднёвы фронт».

Іншыя раздзелы выстаўкі знаёмяць наведвальнікаў з фрагментамі артыкула «Смерць героя», які быў надрукаваны ў газеце «На стражы рэвалюцыі», а таксама з успамінамі пра героя Ларысы Рэйснер.

В. БАРЫСАУ.

«Літаратура і искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР, Минск.

«ЛИТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарава, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намяніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адназначнага сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-24-62, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела пісем і масавай работы — 33-22-04, выдавецтва — 22-50-62, бухгалтэрыі — 22-50-00.

Рукапісаў рэдакцыя не вяртае

Галоўны рэдактар Хведар ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Барыс БУР'ЯН, Анатоль ГРАЧАНІКАУ, Юрый ГРЫГОР'ЕУ, Канстанцін ГУБАРЭВІЧ, Ігар ДАБРАЛЮБАУ, Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА, Аляксандр КАПУСЦІН (намеснік галоўнага рэдактара), Уладзімір НЯФЕД, Віктар ПРАТАСЕНЯ, Іраіда СЛНКОВА, Мікола ТКАЧОУ, Юлія ЧУРКО, Віктар ЦЫЧУК (адказны сакратар), Рыгор ШЫРМА.